

Esti aŭ ne Esti

1963-2013

Red. Amri Wandel

Esperanto-Ligo en Israelo

Esti en la Esperanto-Klubo de Tel Avivo, festante ŝian 50-jaran naskiĝtagon, עם החברים ממועדון האספרנטו בתל אביב, חוגגים את יום הולדתה ה-50 חדשים לפני פטירתה

Enhavo

5	ELI funebras: Esti Saban	<i>Amri Wandel</i>
9	Mia Kara Fratino אחותי היקרה	<i>Ruti Lugasi</i>
15	Karaj geamikoj חברים יקרים	<i>Ruti Lugasi</i>
19	Azia Kongreso en Mongolio 2010	<i>Esti Saban</i>
20	Universala Kongreso en Tel-Avivo 2000	<i>Gian Piero Savio</i>
21	2-a Mezoriena Kongreso en Turkio 2007	<i>Esti Saban</i>
22	Tri Internaciaj Festivaloj kun Esti 2010-2014	<i>Amri Wandel</i>
26	Al Esti unu jaron poste – שנה אחרי – לאסתי	<i>Gila Wandel</i>
29	Funebra parolado nome de ELI	<i>Eran Vodevoz</i>
32	Vortoj de geamikoj de la Klubo	<i>Michal kaj Eldad</i>
37	Pri mia Esti	<i>Jonatan Kis-Lev</i>
42	Mia granda fratino	<i>Pnina Saban</i>
45	Kondolenca Libreto (בשבעה)	<i>Esperantaj geamikoj de Israelo</i>
61	Kondolencaj mesaghoj	<i>Esperantaj geamikoj tutmonde</i>

Kun E-flago kaj E-ĉemizo: Esti en sia lasta Israela Kongreso en 2012 אסתי בסופ"ש אספרנטו

Memorante Esti

Karaj geamikoj,

Post la sciigo pri la forpaso de Esti alvenis multaj kondolencaj mesaĝoj de geamikoj kaj konatuloj en la tuta mondo. Ni kolektis ilin al memoraĝo en la retejo de ELI, kiu nun, okaze de unu jaro post ŝia forpaso, aperas en tiu ĉi libro, kune kun rakontoj kaj fotoj de ŝia Esperantista vivo.

Nia kara Esti, nekredible ke jam unu jaron vi ne plu Estas kun ni.

Amri

זוכרים את אסתי

חברים יקרים,

אחרי שהתפרסמה בעולם הידיעה הכואבת על פטירתה של אסתי, הוצפנו במכתבי תנחומים של חבריה, מכריה ומוקיריה בכל העולם. אספנו אותם לדף זיכרון באתר האגודה לאספרנטו, שכעת, במלאת שנה לפטירתה יוצא בצורת ספר בתוספת תמונות, כתבות וסיפורים על אסתי בכינוסי האספרנטו הרבים בהם השתתפה.

אסתי יקרה שלנו, קשה להאמין שכבר שנה את לא איתנו.

עמרי

Esti prezentas en la Israela

Vespero dum la Internacia Festivalo, 2011/2012, בגרמניה, בכנס אספרנטו

ELI funebras: Esti Saban (1963-2013)

Amri Wandel

Mesaĝo al ELI- kaj UEA-listoj. Aperis en Israela E-isto 158/9, 2013.

Ni doloregas la forpason de Esti Saban, nia kara kaj energiplena amikino kaj fervora s-anino. Longtempe ŝi aktivis kiel estrarano de ELI kaj ĝia reprezentanto en KAEM. Apenaŭ unu jaro post la foriro de Josi, ELI kaj la multaj e-istoj en la tuta mondo kiuj konis kaj amis ŝin perdis plian mirindan personon, ĉiam aktiva, optimisma, helpema, ŝatata de ĉiuj. Post longa lukto la malsano fine venkis, sed preskaŭ ĝis la lasta momento Esti provis kiel eble helpi kaj kontribui, eĉ en la organizado de la Azia Kongreso, en kiu ĉi mendis ĉambron, kiu bedaŭrinde restis malplena, ĉar ŝia sanstato ne plu permesis vojaĝi. Jen parto el ŝia adiaŭa letero al la estraro de ELI, en kiu ŝi agadis dum multaj jaroj:

לאור מצבי הבריאותי והתקופה הארוכה שאיני
משתתפת בשיבות הועד
אני מודיעה על עזיבתי את הוועד-כמובן שאמשך
לתרום בהתאם לצורך ולמצבי

Pro mia sanstato kaj la longa foresto de la kunsidoj mi demisias de la estraro de ELI

תמיד אחרי כנס (ואני גאה בכך שלפחות בהבאתו לכאן יש לי חלק) שהוא סוג של שיא - יש הרגשה של "נפילה" אך בטוחה אני שאנו נפיק לקחים ונשתפר פשוט בגלל החיבור האוהב של כולנו לאספרנטו

Ĉiam post organizado de konferenco [la Azia Kongreso] (kaj mi fieras ke mi respondecas almenaŭ pri ĝia venigo al Israelo) estas sento de falo sed mi estas certa ke ni eltiros la konkludojn kaj pliboniĝos

נפרדת לא נפרדת
חיבוק לכולם
אסתי או אסתי לא?

Adiaŭas kaj ne adiaŭas,
brakumon por ĉiuj
Esti aŭ ne Esti [vortludo pri ŝia E-karesnomo, "Esti aŭ ne"]
kaj nun Esti ne plu Estas kun ni. Se en nia memoro vi ĉiam restas.

Funebre, Amri Wandel
Prezidanto de ELI

Lasta estrarkunsido de ELI kun Esti, en la Esperanto-Klubo de Tel AvivoDe dekstre:
Miĥal' Ŝlomo, Esti, Jehosua, Matilda, Gabi, Eldad. Amri fotas.

הישיבה האחרונה של אסתי עם הנהלת האגודה לאספרנטו, במועדון האספרנטו בתל אביב, מימין: מיכל,
שלמה, אסתי, יהושע, מתילדה, גבי, אלדד. עמרי מצלם.

Hebrea traduko

תרגום ההודעה על פטירתה של אסתי

פורסמה בפורומי האינטרנט באספרנטו בארץ ובעולם ובבטאון האגודה לאספרנטו 158/9, 2013

אנו כואבים את מותה של אסתי היקרה והאנרגטית שלנו. במשך שנים רבות הייתה חברת
הועד המנהל של האגודה לאספרנטו בישראל ונציגתה בועד מדינות אסיה .KAEM.
פחות משנה לאחר פטירתו של יוסי שמר האספרנטיסטים בארץ ובעולם שהכירו ואהבו את

אסתי איבדו עוד חברה, תמיד פעילה, אופטימית, מוכנה לעזור, אהובה על כולם. לאחר מאבק ממושך המחלה בסופו של דבר ניצחה, אך עד לרגע האחרון אסתי ניסתה ככל האפשר לעזור ולתרום, אפילו בארגון של קונגרס אסיה, שבו הזמינה לעצמה חדר שלמרבה הצער נותר ריק, משום שבריאותה כבר לא הרשתה לה להשתתף. הנה חלק ממכתב מהפרידה שלה לוועד המנהל של האגודה לאספרנטו:

"לאור מצבי הבריאותי והתקופה הארוכה שאיני משתתפת בישיבות הוועד אני מודיעה על עזיבתי את הוועד - כמובן שאמשיך לתרום בהתאם לצורך ולמצבי

...

תמיד אחרי כנס (ואני גאה בכך שלפחות בהבאתו לכאן יש לי חלק) שהוא סוג של שיא - יש הרגשה של "נפילה" אך בטוחה אני שאנו נפיק לקחים ונשתפר פשוט בגלל החיבור האהוב של כולנו לאספרנטו

....

נפרדת לא נפרדת

חיבוק לכולם

אסתי או אסתי לא

[משחק מילים לפי שם החיבה שלה באספרנטו "Esti aũ ne esti" – להיות או לא להיות] וכעת אסתי, את באמת כבר לא. אבל בזכרוננו את מאוד מאוד כן. היי שלום.

עמרי ונדל,

יו"ר האגודה לאספרנטו בישראל

אסתי בכנס החורף בגרמניה 2011 Esti en la IF en Germanio

Mesaĝoj pri la forpaso, de Michal kaj Eldad

Michal A.

Thu, Jun 20, 2013 at 11:04 PM

Eldad S.

Fri, Jun 21, 2013 at 10:02 AM

To: ELI-Listo <eli-listo@googlegroups.com>

Karaj geamikoj,

Kun granda malĝojo mi transdonas al vi la informon pri la forpaso de nia kara Esti, kiu ne plu suferos, sed lasas nin ŝokitaj kaj senvortaj.

La entombigo okazos hodiaŭ, vendrede, je 11:30, en tombejo Jarkon, ĉe pordego Haĥesed.

חברים יקרים,

בצער רב ובעצב עמוק אני מעביר אליכם את הידיעה על פטירתה אתמול של חברתנו
האהובה אסתי.

אסתי נגאלה מייסוריה, אבל אותנו השאירה בהלם וביגון.
ההלוויה תתקיים היום, יום שישי, ב-11:30 בבית עלמין הירקון, בשער החסד.

דיווח של מיכל על ההלוויה, יום שישי, 21 ביוני:

היינו היום בהלוויה של אסתי לפחות 14 או 15 אספרנטיסטים. אולי יותר, לא הסתכלתי כל כך, ולא בטוחה שזוכרת בדיוק את מי ראיתי. היתה הלוויה עצובה מאד.

הספדים נשאו ע"י ארבעה אנשים: יהודית, חברה של אסתי מהעבודה ב"מבטחים", רותי, אחותה של אסתי, ערן שלנו [עמוד 29], ואחיינית אחת של אסתי [מירב]. הכל היה עצוב ומרגש מאד.

בידי רבים מהחברים שלנו לא נסתייע להגיע, כי את ההודעה הקשה קיבלנו רק אמש, בשעות הערב המאוחרות. מיד הרצנו מיילים, ואספנו מספרי טלפון של חברים שאין להם אינטרנט, להם נמסרה ההודעה רק הבוקר. לחלק מהחברים לא התאפשר להגיע מסיבות של בעיות בריאות, היעדרות מהארץ או מהאזור.

כולם יוכלו להגיע לביקורי תנחומים בבית המשפחה, וכך לחלוק כבוד לאסתי שלנו ולנסות לנחם את משפחתה.

Raporto de Miĥal pri la entombiga ceremonio

(trad. A. Wandel)

vendrede, 21/6.

Hodiaŭ okazis la funebra ceremonio de Esti. Estis almenaŭ 14-15 esperantistoj, eble pli, mi ne nombris kaj ne certas kiun mi vidis. Estis tre malgaja ceremonio.

Kvar personoj faris funebrajn paroladojn: kolegino de Esti de la laborejo, Ruti, la fratino, nia Eran [paĝo 29] kaj nevino de Esti [Merav]. Estis tre malgaje kaj kortuŝe.

Multaj s-anoj ne sukcesis veni, ĉar la malfacilan sciigon [pri la forpaso de Esti] ni ricevis nur hieraŭ malfruvespere. Ni tuj dissendis retmesaĝojn kaj kolektis telefonnumerojn de s-anoj kiuj ne havas interreton, ili ricevis la informon nur hodiaŭ matene. Parto de la s-anoj ne sukcesis alveni pro sanstato aŭ foresto de la lando.

Ĉiuj povos veni por konsolaj vizitoj en la hejmo de la familio kaj tiel doni lastan honoron al nia Esti kaj provi konsoli ŝian familion.

Mia kara fratino אחותי היקרה Ruti Lugasi

(הספד של רותי, אחותה של אסתי, בהלוויה)

אחותי היקרה, אחותנו האהובה, רצה הגורל וביום זה הנך מצטרפת לפפא עליו השלום בדיוק בתום השנה, לשהות במחיצתו שעזב אותנו כה מהר, ואת אחריו לא השארת אותו הרבה זמן בלעדנו.

אנו, כל הקהל המכובד הזה: המשפחה, חברים ואנשים טובים ויקרים שאספת לחיקך לאורך כל הדרך מהילדות, צבא עבודה ומשפחת אספרנטו בארץ ומכל קצות העולם.

אנו מודים לך על מי שאת היית עבורנו, בת לתפארת, אחות אהובה ודואגת, חברה

תומכת ועוזרת, כל כך מיוחדת, נשמה טובה, נשמה גדולה. כל חייך ידעת לראות את הדברים בצורה אחרת, אופטימית, תמיד סלחנית מפייסת, אמיתית ישרה ויישירה. כילדה, נערה ואישה היית בוגרת וידעת לקבל את המציאות כפי שהיא ולחיות את החיים היפים והמלאים ללא פשרות. אנו כמשפחה מודים לך על השנים היפות שהסבת לנו עם מלוא חום וים של אהבה, אהבה ואין סוף אהבה. לא היה רגע שלא פעלת יזמת דאגת לכל אחד ואחת מאיתנו ויותר מכל הנתינה הנתינה..... ... עוטפת מחבקת ומנשקת.

עם חבריך מאספרנטו ערכת מסע ארוך כמעט בכל העולם והכרת אנשים טובים ויקרים שאתם היית בקשר עד הרגע האחרון עד אפסו כוחותיך.

אקרא את דבריך אותם רשמת בימיך האחרונים :

אהבתי לעוף ואין לי כבר כנפיים,
אהבתי לרקוד ואין לי כבר רגליים,
אהבתי לקלוע ואין לי מטרה,
אהבתי לשמוח ולא מוצאת סיבה,
אהבתי לאהוב וכבר לא אתן,
אני צריכה להודות שאני נושמת רואה,
ויכולה עדיין לחלום לקוות ולהתפלל,
דמעות העצב והאושר השמחה והצער,
התערבבו להם יצרו משקה
בטעם של געגוע פספוס סיפוק ואכזבה.
אהבתי ים ושמיים כחולים,
אהבתי לצייר יותר בכחול,
אך גם בקשת גוונים ובעיקר מחוללים
אהבתי מוסיקה מכל הסגנונות,
ובעקר אהבתי וזה המון פשוט המון,
בעולמנו המורכב והמיוחד,
אני שלמה כי הלב שלי שבור,
אין שום מכשיר בעולם שיכול לאסוף
את רסיסי הטל הנעלמים עם בוקר,
רסיסי קריסטל התלויים בעיניי.

אסתי עם רותי במועדון האספרנטו Esti kaj Ruti en la Klubo

אנו כבר מתגעגעים ומרגישים בחסרונוך, ננצור אותך בלבנו לעולם

יהי שלום אחותי, **סלוט, סלוטון – Esti aŭ ne Esti**,

תהיה מנוחתך גן עדן.

ממשפחות סבן ולוגסי האוהבים לעד.

(Funebra parolado de la fratino Ruti Lugasi dum la entombiga ceremonio)

Mia, nia kara fratino, estas la sorto ke hodiaŭ vi aliĝas al paĉjo kiu forpasis antaŭ precize unu jaro. Li forlasis nin tro rapide, kaj vi sekvis lin, ne lasis lin longe sen ni.

Ni, tiu estimata publiko: la familio, geamikoj kaj bonaj karaj personoj kiujn vi kolektis al via sino laŭlonge de la vojo de infanaĝo, armeo, laborejo kaj la Esperanto-familio de Israelo kaj la tuta mondo.

Ni dankas vin por kio vi estis por ni, mirinda filino, amata kaj zorganta fratino, helpanta kaj subtena amikino, tre speciala, bona kaj granda animo. Dum la tuta vivo vi scipovis vidi ĉion en alia maniero, optime, ĉiam pardonema, pacema, vera, honesta kaj direkta. Kiel infano, knabino kaj virino vi estis plenkreska kaj sciis akcepti la realecon kaj vivi la plenan, belan vivon sed kompromisoj. Ni dankas vin kiel familio por la belaj jaroj kiujn vi dividis kun ni kun oceano de varmo kaj amo, senfina amo. Ĉiun momenton vi zorgis por ĉiu el ni, agis, inicatis kaj super ĉio la senavara donacado...ĉirkaŭvolvas, brakumas kaj kisas.

Kun viaj Esperanto-geamikoj vi ekskursis tra preskaŭ la tuta mondo kaj konatiĝis kun bonaj kaj karaj personoj, kun kiuj vi estis en kontakto ĝis la lasta momento, ĝis kiam elĉerpiĝis viaj fortoj kaj vivo.

Mi laŭtleĝos la vortojn, kiujn vi skribis en viaj lastaj tagoj:

Mi ŝatis flugi, sed ne plu havas flugilojn,
Mi ŝatis danci, sed ne plu havas krurojn,
Mi ŝatis celpafi, sed ne plu havas celon,
Mi ŝatis esti ĝoja, sed ne plu trovas kialon,

Mi ŝatis ami, sed ne plu povas donaci,
 Mi devas danki ke mi ankoraŭ spiras kaj vidas
 Kaj povas ankoraŭ esperi kaj preĝi,
 La larmoj de malĝojo, feliĉo, ĝojo kaj bedaŭro
 Miksiĝis kreante trinkaĵon kun gusto de sopiro,
 Maltrafo, kontento kaj seniluziiĝo.
 Mi ŝatis maron kaj bluan ĉielon,
 Mi ŝatis pentri pli blue,
 Sed ankaŭ per ĉiuj koloroj dancantaj
 Mi ŝatis muzikon de ĉiuj specoj,
 Kaj precipe mi ŝatis ami kaj tio estas multe,
 multege,
 En nia kompleksa kaj speciala mondo
 Mi estas kompleta sed mia koro estas rompita,
 Nenio povas kolekti la roserojn kiuj malaperas matene,
 Kristaleroj kiuj pendas en okuloj miaj.

Ni jam sopiras kaj sentas vian mankon,
 ni ĉiam tenos vin enkore.
 Adiaŭ mia fratino, Saluton Esti aŭ ne Esti,
 Ripozu vi en paradizo.
 De la familioj Saban kaj Lugasi, amas vin eterne.

שלושים לאסתי.

שלום חברים יקרים,
 ברצוננו להודיע לכם שביום שישי הקרוב - 19.7.13 - י"ב באב תשע"ג, ימלאו שלושים
 לפטירתה של אסתי שלנו.
 נפגשים בבית העלמין ירקונים ב-10:00 בבוקר בשער "חסד".
 משפחת סבן הודיעה שכל מי שירצו להגיע ממשפחת אספרנטו, מוזמנים.
 להתראות,
 אלדד ומיכל

Inaŭguro de la tomboŝtono 30 tagojn post la forpaso

: [ELI-Listo] Ŝloŝim post la forpaso de nia karmemora Esti –

שלושים לפטירתה של אסתי יקירתנו - נפגשים בבית העלמין ירקונים ביום שישי הקרוב

Karaj geamikoj,

En la proksima vendredo, 19.7.13, estos la "ŝloŝim" (30 tagoj) de la forpaso de nia karmemora Esti. Oni renkontiĝos en la tombejo Jarkonim je la 10:00 matene, ĉe la pordego Ĥesed.

Familio Saban invitas ankaŭ la amikojn el la Esperanta familio.

Ĝis la revido,

Miĥal kaj Eldad

Traduko de la skribaĵo sur la tombo-ŝtono:

Glora filino, fratino kaj onklino **Ester Saban**, plena de meritoj, kun larĝa koro kaj homamanta, ni memoru kaj adoru por ĉiam, 1963-2013.

פ"נ
בת אחות דודה
וחברה לתפארת

אסתר סבן

בת אברהם ז"ל ורבקה תבדל"א

כלילת המעלות
רחבת לב ואוהבת אדם
נזכור נוקיר ונאהב לעד

י"ג בתמוז תשע"ג

2013-1963

תנצב"ה

* Esti au ne Esti *

(מכתב לחברי האספרנטו)

אנחנו המשפחה מודים לכולם על מילות הפרידה מאסתי אחותנו האהובה. מילים מרגשות, חמות, לבביות ומעודדות. בטוח כי כל אחד שהכיר את אסתי הבחין בגישתה החיובית לחיים, מלאת אופטימיות, בחירה בעיקר ולא בטפל, זורמת, מקלה, סלחנית, מפייסת ומפויסת, אוהבת אדם, בעלת לב רחב המכיל את כולם בה ועוד מעלות רבות וטובות.

במהלך מסעותיה חיממה לנו את הלב בסיפורים על האנשים נפלאים ומיוחדים שהכירה באספרנטו, במפגשים הנעימים והמרגשים בקונגרסים, על המקומות היפים בהם ביקרה, על הנופים עוצרי נשימה ובעיקר על החום והאהבה שספגה מכולם ובכך הפכה לחלק ממשפחת אספרנטו מזה שנים רבות.

הייתה לי, לאחותי פנינה ולבתי מירב הזכות להשתתף בקונגרס ב-12/2011 שנערך בגרמניה ואכן נוכחנו לדעת כמה מעניין זה, נעים ומדהים לפגוש אנשים מכל העולם ובעזרת מעט מילים ראשונות שלמדנו באספרנטו נוצר קשר ותקשורת נפלאה. אני וכל המשפחה מוקירים לכם תודה ורואים זכות גדולה להצטרף למשפחת אספרנטו החמה והאהבת.

מבין הרשומות האחרונות שאסתי כתבה:

על שפת האספרנטו: " שפה קלה פשוטה, שפה שמחה הגורמת אושר ומרגשת.... "

למשפחה ולחבריה: " **מחבת את כולם ומקווה שתזכרוני בעיקר בזמנים משמחים ומצחיקים, כי רק זמנים כאלה אני מאחלת לכם, אמן.** "

מצרפת תמונה שאומרת הכול... אוהבת ומחבת את כולם .

בהזדמנות זו אנחנו רוצים להודות לכל אחת ואחד מכם וראו במכתב זה תודה אישית מכל משפחתה של אסתי היקרה. (רבקה, משה, אלי, עופרה, פנינה ורותי ☺)

(Letero al la israelaj Esperantistoj, de Ruti Lugasi, trad. A. Wandel)

Ni, la familio, dankas al ĉiuj por la adiaŭaj vortoj de Esti, nia ŝatata fratino. Vortoj ekscitigaj, varmaj, koraj kaj kuraĝigaj. Certe ĉiuj kiuj konis Esti notis ŝian pozitivan sintenon al la vivo, plena de optimismo, elektante la gravajn aferojn kaj ne la bagatelajn, fluanta, faciligema,

pardonema, pacema kaj paciĝema, amas la homojn, kun granda koro kiu povas enteni ĉiujn kaj ankoraŭ multaj multaj bonaj meritoj.

Esti kun la du fratinoj – Ruti kaj Pnina, kaj la nevino Merav, en la IF
אסתי עם שתי אחיותיה רותי ופנינה והאחיינית מירב בכינוס אספרנטו בגרמניה

Dum ŝiaj vojaĝoj ŝi varmigis niajn korojn per siaj rakontoj pri mirindaj specialaj personoj kun kiuj ŝi konatiĝis per Esperanto, agrablaj kaj interesaj Esperanto-kunvenoj kaj kongresoj, pri la belaj lokoj kiujn ŝi vizitis, la spirhaltigaj pejzaĝoj, sed speciale pri la varmo kaj amo kiujn ŝi sorbis de ĉiuj kaj tiel fariĝis parto de la Esperanto-familio de multaj jaroj.

Mi, mia fratino Pnina kaj mia filino Merav havis la okazon partopreni en la Internacia Festivalo okazinta en 2011/2012 en Germanio kaj tie ni komprenis kiom interesa, agrabla kaj mirinda estas renkonti homojn el la tuta mondo kaj kun iomete da unuaj vortoj kiujn ni lernis en Esperanto kreis mirindajn interrilatojn kaj komunikadon.

Mi kaj la tuta familio dankas vin kaj konsideras nin privilegiitaj povi aliĝi al la varma kaj amanta Esperanto-familio.

El la lastaj skribaĵoj de Esti:

Pri la lingvo Esperanto: "simpla kaj facila lingvo, gaja lingvo kiu kaŭzas feliĉon ekscitas...."

Pri la familio: "mi brakumas ĉiujn kaj esperas ke vi memoros min speciale dum feliĉaj kaj amuzaj momentoj, ĉar nur tiajn okazojn mi deziras al vi: Amen."

Mi aldonas bildon kiu diras ĉion ... amas kaj brakumas ĉiujn.

En ĉi tiu okazo ni volas danki al ĉiuj kaj ĉiu el vi. Konsideru tiun ĉi leteron kiel persona danko de la tuta familio de nia kara Esti (Rivka, Moshe, Eli, Ofra, Pnina kaj Ruti ☺).

Esti kun la fratinoj Ruti kaj Pnina, Cezareo קיסריה, עם האחיות רותי ופנינה,

ועכשיו לאחר שנה לא מאמנים שאת לא כאן איתנו , כה חסרה, מתגעגעים ולא עובר יום בלי שנחשוב עליך נזכיר אותך, מה את היית חושבת או מה היית עושה במקרה כזה או אחר.

בשנה זו עברנו המון , מירב סיימה קורס מ"פ ונסעה לדרום אמריקה, בימים אלו חזרה בגאווה לפקד כמ"פ על פלוגה במחווה אלון, ליאור חגג את בר המצווה, קרין בעוד חודש מסיימת צבא, הצטרפה לנו אחיינית חדשה -לאלי נולדה בת מתוקה - אבישג, לערן נולדה בת זקונים, למוטי נולד בן בכור ועוד...

אני בטוחה שאומנם לא היית כאן איתנו בעולם של מטה אבל בטח שמחת וחגגת איתנו שם בעולם של מעלה עם פאפא ובני משפחה שלצערנו הלכו גם הם בטרם עת.

בנוסף לקחנו חלק בכינוס IF בדצמבר 2013, שהוקדש לזכרך ולזכר יוסי שמר. במקום הוקצו חדרי הרצאות על שמכם ובם נערכו הרצאות ומופעים. התכבדנו להופיע כקבוצה ישראלית בארוע זיכרון לזכרכם. היה שמח כמו שמאפיין אותך כולל מוזיקה, ריקודי עם וריקודי בטן. המקום כיבד את זכרך בהוקרה, הערכה ואהבה אליך. קונגרס זה הנציח אותך ואת פועלך יהיה זכרך חקוק בליבנו לעד.

אנו המשפחה המצומצמת המשפחה המורחבת וכמובן משפחת אספרנטו לעולם נזכור אותך ונמשיך את דרכך הכול בחיבוק ואהבה.

Ttrad. A. Wandel

Kaj nun, post unu jaro ne kredeble ke vi ne estas ĉi tie kun ni, tiom multe vi, ni sopiras kaj ĉiutage ni memorigas vin kaj imagas kion vi pensus aŭ farus en tiu aŭ alia kazo.

Ĉijare ni trapasis amason. Merav finis la kurson por komandantoj kaj iris al Sud-Ameriko. Lior festis sian Bar Mitzvah, Karin finos la militservon post unu monato. Alvenis nova dolĉa nevino, Aviŝag - filino de Eli, ĉe Eran naskiĝis nova filino, ĉe Moti – unua filo, kaj pli ... Kvankam vi ne estis ĉi tie kun ni en la suba mondo, mi estas certa ke vi ĝojis kaj festis en la ĉielo kun Paĉjo kaj aliaj familianoj kiuj bedaŭrinde forpasis tro frue..

Krome, ni partoprenis en la Internacia Festivalo en decembro 2013, estis dediĉita en via memoro kaj memore al Yosi Ŝemer. Oni ankaŭ nomis prelegan ĉambron en via nomo, en kiuj okazis prelegoj kaj okazis je via nomo prezentaĵo de la israela grupo. Estis gaja kiel vi certe ŝatus,

inkluzive de muziko, israela popoldancado kaj ventro dancado. La IF respektis vian memoron kun, aprezado kaj amo.

Tiu renkontiĝo eternigis vian memoron kaj viajn agadojn, kiuj restos ĉiam gravuritaj en nia koro.

Ni, la proksima kaj la etendita familio kaj sendube la Esperanto-familio ĉiam memoros vin kaj daŭrigos vian vojon kun brakumo kaj amo.

Azia Kongreso en Mongolio

Esti Saban

(aperis en Israela Esperantisto
152/3, 2010)

KIEL ĈIAM lastmomente, mi mendis flugbileton. "Kial Mongolio?" demandis min la vendisto, "kiu flugas tien?" – Nu, mi!!!! Tra Moskvo mi flugis al la 6-a Azia Kongreso en Ulan Batoro. Post longa vojaĝo mi finfine alvenis kaj tute ne bedaŭris. Kompreneble mi tuj renkontis malnovajn kaj novajn geamikojn. Estis tre interesa kongreso, kun riĉa programo sub la temo "Azia Harmoniigo per Esperanto", kiu ne estis nur titolo. Kiel en ĉiuj renkontiĝoj okazis ekskursoj, muzikaj programoj kaj dancoj, kaj prelegoj pri la historio kaj kulturo de Mongolio, tra kiuj mi malkovris tre belan kaj unikan landon. Sed mi ne venis nur por turismi kaj renkonti geamikojn; mi havis taskon. Antaŭ ol ekvojaĝi mi ricevis leteron:

"Kara Esti,

Bonan vojaĝon kaj sukceson en la Azia Kongreso! Vi ne rajtas reveni sen pozitiva decido pri la 7a Azia Kongreso. Kaj fotu multe – ni jam atendas vian prelegon pri Mongolio...

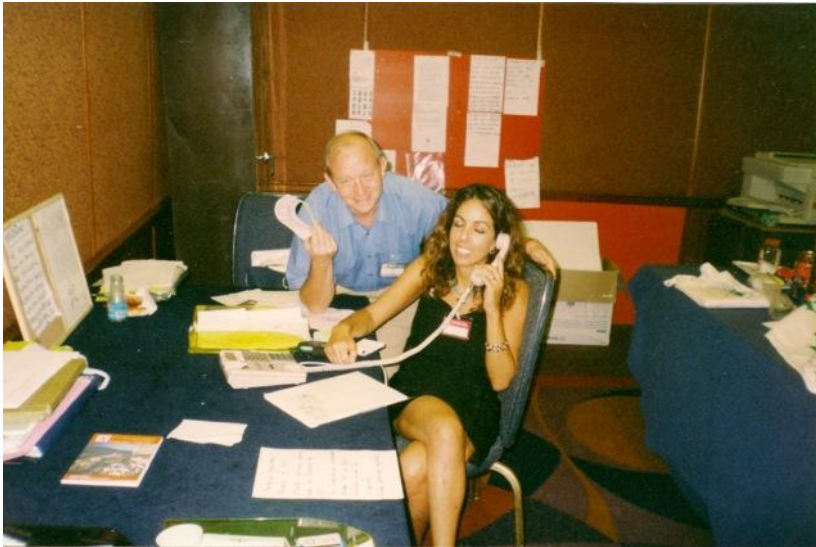
Amike, Amri"

Mi tre ĝojis ke mi atingis tiun celon - la pozitiva decido, ke la 7-a Azia Kongreso okazos en 2013 en Israelo, kaj revenis kun multaj unikaj travivaĵoj kaj belaj fotoj. Mi volas danki al la prezidanto de Mongola E-Asocio s-ro Chimedtseren Enkhee kaj al la organizantoj por tre agrabla tempo. Ĝis revido en Israelo en 2013!

UK en Tel-Avivo 2000

Gian Piero Savio

Esti, kiel trafa varbisto por Esperanto.

Dank' al Esti mi, tiam 56-jara, esperantistiĝis kaj fariĝis poresperanta aktivulo en la landa kaj tutmonda movado. En la jaro 2000 dum la 85-a UK en Tel-Avivo, mi loĝis en la suda israela urbo Beer-Sheva kaj kiel universitata preleganto pri informadiko, mi partoprenis en seminario pri Reta Sekureco de Datumbazoj en Tel-Aviva hotelo apud tiu, kie okazis la U.K. Dum la posttagmeza paŭzo, promenante en la ĉirkaŭaĵo, mi hazarde rimarkis en la eniro de la apuda hotelo Dan, la afiŝojn pri la

kongreso de Esperanto. Scivoleme mi eniris en la enirhalon kaj ĉarmega knabino kaptis min kaj ekvarbis por Esperanto. Temis kompreneble pri Esti, kiu eksciinte ke mi estis komputilisto, petis de mi helpon por funkciigi ribelan printilon en la oficejo de la LKK. Ŝi eĉ donis al mi la ŝildeton de partoprenanto kaj kune ni solvis la problemon. Mi ne vere rememoras, kiu fotis la supran foton, verŝajne nia karmemora Josi Ŝemer mem faris tion, ĉar mi tute hazarde trovis ĝin antaŭ du jaroj en unu el liaj esperantaj fotoalbumoj.

Dankon kara Esti, estu por ĉiam benata, vi ĝisfunde ŝanĝis mian vivon!

La 2-a Mezorianta Kunveno en Turkio

Esti Saban

(aperis en *Israela Esperantisto* 150, 2009)

SEKVE DE la pasintjara unua *Mezorianta Kunveno* en Amano, Jordanio, okazis inter la 3–6-a de aprilo 2009 en la urbeto İznik en Turkio la dua Mezorianta Kunveno. Mi partoprenis ĝin kune kun 50 esperantistoj el 14 landoj, preskaŭ ĉiuj el Eŭropo kaj Turkio. Espereble en la venontaj Kunvenoj partoprenos pli el mezorientaj landoj!

La programo enhavis diskutojn, prelegetojn, prezentaĵojn kaj ankaŭ ekskursojn. Estis duon-taga ekskurso en la urbeto İznik, kaj tut-taga ekskurso en la urbo Bursa. Okazis ankaŭ postkongreseto al belega Istanbul. Mi gratulas la organizantojn Renato Corsetti, Murat Özdizdar, Can Şenel kaj Tom Yuval.

Tri Internaciaj Festivaloj kun Esti: 2010-2014

Amri Wandel

(adaptita de artikolo en Israela Esperantisto 156/7, 2012)

Kio estas komuna al tri en lastaj jarŝanĝaj renkontiĝoj de la Internacia Festivalo (IF), en 2010/11, ĝis 2013/14? Respondo: Esti. En du ŝi helpis organizi Israelajn Vesperojn kaj en la lasta ni organizis por ŝi (kaj Josi Ŝemer) memor-programon.

En 2010/11 ni estis triope: Josi Ŝemer, mi kaj Esti Saban, kun kiu mi preparis falaflo-bulojn por la Israela Vespere. Esti kaj mi kantis israelajn kantojn kune kun nia bona amiko Mikaelo Bronŝtejn, kaj instruis israelajn popoldancojn. Mi montris fotojn de la samjara Israela Kongreso en Cezareo kaj de la postkongreso ĉe la Morta Maro, Ejlat kaj Petra kaj invitis la aŭskultantojn al la sekva Israela Kongreso en Bejt-Ŝean.

אסתי מכינה כדורי פלאפל לערב ישראל
בכינוס אספרנטו

Esti preparas falaflo – bulojn por
Israela Vespere en la IF

Josi prelegis pri la hebrea lingvo kadre de la Internacia Vintra Universitato (IVU), kiun mi organizas en la IF jam la sesan jaron sinsekve. Josi, kiel talenta instruisto, logis amason da spektantoj. Dum la tradicia silvestra balo ni disdonis la atestojn al la kurs-finintoj. Josi estis feliĉa kaj jam ekplanis pri la sekva IF, sed bedaŭrinde lia sanstato malboniĝis, kaj la sekvan IF-on li ne povis partopreni.

Anstataŭ Josi venis al la 28-a IF en 2011/12, denove Esti, kun siaj du fratinoj Ruti kaj Pnina kaj la nevino Merav. La kvaropo de ekzotaj

belulinoj rikoltis vastan admiron, kaj haltigis la IF-horloĝon en la momento 00:01, 2012-01-01, kiel oni povas vidi en la bildo en la paĝo 16 kaj en la IF-hejmpaĝo <http://www.internacia-festivalo.de/>. Same kiel en la antaŭa jaro, la IF okazis en la urbo Xanten, Germanio, kun 120 partoprenantoj el 16 landoj (i.a. Armenio, Israelo, Rusio, Brazilo, Japanio). La plej eminenta partoprenanto estis mia bona amiko Ulrich Brandenburg, la ambasadoro de Germanio en Moskvo. Ulrich kaj mi konatiĝis dum la IJK en Münster, 1974, kaj tri jarojn poste, en 1977, kunorganizis la interŝanĝon inter niaj respektivaj junularaj E-organizoj, GEJ kaj JELI.

Esti kun Pnina (ŝia fratino) kaj Amri dum la Internacia Festivalo
 אסתי עם אחותה פנינה ועמרי בכינוס החורף של אספרנטו בגרמניה

En 2012/13 la IF okazis en Dortmund, jam la 29-an fojon, kiel ĉiam, sub la organizado de la mitologia iniciatinto Hans-Dieter Platz, pli konata kiel HDP. Aliĝis 88 personoj el 16 landoj. Ĉi-foje venis nek Josi, kiu bedaŭrinde ne plu estas inter ni, nek Esti kiu ne povis vojaĝi pro malsano. "Kompense" aliĝis mia edzino Gila. Samkiel en la du pasintaj fojoj, ni prezentis Israelan vesperon sed la etoso estis miksitaj kun malĝojo: komence de la vespero okazis memor-programo pri Josi, kiun multaj el la

IF-anoj konis de liaj du partoprenoj en la IF, aŭ de liaj judaj hunuraĵoj. En la dua parto mi montris bildojn de la pasintjara Israela Kongreso kaj prezentaĵon pri la Azia Kongreso okazonta en Jerusalemo dum Aprilo. Sekve Gila surprizis la spektantojn per profesia ventro-danco kiu rikoltis longan aplaŭdon, ni kantis "Hava Nagila" kun Mikaelo Bronŝtejn, kaj instruis israelan popoldancon. Fine ni servis israelajn manĝaĵojn, sed anstataŭ falafilon ni ĉi-foje preparis dolĉan deserton "sahleb". Dum la tuttaga ekskurso al la Ruhr-regiono, ni vizitis la faman planetarion de Bochum kaj mi klarigis pri ĝia astronomia ekspozicio. La planetarian prezentaĵon ni tamen ne spektis, ĉar ĝi estis nur en la germana. Anstataŭe la interesiĝantoj povis spekti esperantlingvan planetarian prezentaĵon en mia IVU-prelego "La planetario: la granda astronomia spektaklo".

Oni kantas memore al Esti en la IF 2013/14. De dekstre: Merav, Gila, Amri, Pnina, Ruti. שרים לזכר אסתי בכינוס אספרנטו בגרמניה

Aliaj IVU-prelegoj estis pri "Esperanto, Google kaj maŝintradukado" kaj "La violono" kaj pri "Sociaj retoj: teorio, historio, perspektivo".

Bedaŭrinde en la sekva, 30-a jubilea IF en 2013/14, Esti partoprenis nur anime. Fizike partoprenis kvin israelanoj: la du fratinoj de Esti, Ruti kaj Pnina, ŝia nevino Merav, Gila kaj mi. Ni organizis specialan programon memore al Josi, Esti kaj du famaj esperantistoj kiuj forpasis en 2013. Sed ĉefe temis pri Esti. Ni projekciis fotojn de la esperanto-vivo de Esti, ĉefe el diversaj kongresoj kaj renkontiĝoj. Pluraj partoprenantoj parolis pri Esti. Sed la cetera programo estis kiel supozeble Esti ŝatus: gaja. Ni prezentis kaj instruis israelajn popoldancojn kaj ventrodancadon kaj servis israelan frandaĵon: daktilojn. Omaĝe al Esti kaj Josi du salonoj en kiuj okazis la prelegoj portis iliajn nomojn, kaj sur la pordoj estis iliaj fotoj kaj vivresumoj. En la silvestra balo ni tostis publike je la noktomezo en Israelo Pnina kaj mi, kaj ripetis la tradician foton kun la horloĝo.

Israelaj popoldancoj memore al Esti en la IF 2013/14. De dekstre: Merav, Gila, Pnina, Ruti, Amri.

רוקדים לזכר אסתי בכינוס אספרנטו בגרמניה

Al Esti, unu jaron poste... לאסתי שנה אחרי

Gila Wandel

יוני 2014

אסתי יקירת,י

חלפה לה שנה מאז הלכת מעימנו. מזור, כאילו היה זה רק אתמול, אבל גם כל כך הרבה קרה בשנה הזאת, כשהמחשבה עלייך מלווה אותי.

את חקוקה אצלי בכל כך הרבה שמחת חיים, הקיימת כנראה, אצל כל בני משפחתך, כפי שחוויתי בנסיעה המשותפת שלנו ל- IF בגרמניה. כן, הצער על לכתך קיים, אך במציאות

הקיימת, הטוב ביותר הוא לזכור ולהגשים את החיות וההתלהבות שלך. כך גם עשינו. אותם חברים שנעצבו, קמו לרקוד איתנו, תחילה בהיסוס, ובהמשך בהתלהבות מלווה בשמחה. ממש היית שם איתנו. אני בטוחה שכך היית רוצה שיהיה.

הכרנו בעולם האספרנטו, כשאת לקחת אותו בכזאת אהבה והתלהבות, מתורגמת לעשייה. הפניות הבלתי-אמצעיות שלך לאנשים בכל מקום שהוא, בניסיון לעניין אותם בשפת האספרנטו, בתרבות, ברעיון ובמפגשים היו מקסימים בעיניי. זוכרת, למשל, הליכה משותפת ברחובות קיוטו ביפן, תוך כדי ניסיון להבין איך מגיעים למקומות השונים, המסומנים כמעט אך ורק ביפנית, ואותך פונה לעוברי אורח בשאלה,

ריקודי בטן בתכנית לזכר אסתי ב-2014 Ventrodancado memore al Esti dum la IF
האם שמעו על אספרנטו. כן, האנגלית שימשה שם, אבל הרי המטרה מקדשת את האמצעים. תרומתך לעולם האספרנטו הייתה מעשית וחשובה, כשרבים יכולים להעיד עליה. חוויתי במיוחד את עבודתך המשמעותית בהכנת כנס אסיה לפני קצת יותר משנה. בדיקת מלונות בתל-אביב, כשאת בין טיפולים, ארגון כל דבר אפשרי בשיחות טלפון. הרצון שלך להיות בעניינים, והאכפתיות והדאגה, שהכל יקרה, וטוב. הטלפונים וההתכתבויות בינינו כמעט מידי יום, כשאת כל כך עסוקה בעשייה, וממש נאחזת בחיים.

אהבת הריקוד משותפת לנו, וכך החלפנו חוויות בעיקר בענייני ריקודי הבטן. אפילו העברנו פעם סדנא בצוותא באחד מכנסי האספרנטו הארציים. הצעת לי מידי פעם לבוא למורה במצרים, במרוקו. הכל נראה לך אפשרי. כל כך קיוויתי שתראי את הופעת הלהקה שלי בכנס אסיה האחרון. וזה כמעט קרה. נוצרת את שמחת החיים שלך איתי לעד, באהבה רבה, גילה ונדל

Trad. A.Wandel

Junio 2014

Mia kara Esti,

Jaro pasis de kiam vi foriris de ni. Strange, ŝajnas ke tio okazis nur hieraŭ, kvankam multe okazis en tiu ĉi jaro, dum la penso pri vi akompanas min. Vi estas gravurita en mi kun tiom multe da ĝojo kiu ŝajne ekzistas ĉe ĉiuj viaj familianoj, kiel mi spertis dum nia komuna vojaĝo al la IF en Germanio. Malgraŭ la bedaŭro pro via foriro, en la realo, plej bone estas memori kaj realigi vian vivemon kaj entuziasmon. Tion do ni faris. La geamikoj en la memor-programo, kiuj malĝojis pro via forpaso venis danci kun ni, unue heziteme, kaj poste entuziasme ĝoje. Vi vere estis tie kun ni. Mi certas, ke tiel vi ŝatus ke ĝi estu. Ni renkontiĝis en Esperantujo, kiun vi trapasis per amo kaj entuziasmo kiujn vi tradukis en faroj. Mi trovis mirindan vian senperan kaj eksplicitan sinturnon al homoj ĉie –

Dum la IF-balo dancas (de maldekstre) Amri, Gila, Pnina
מסיבת סילבסטר בכינוס אספרנטו בגרמניה 2014

klopodante interesigi ilin en Esperanto, ĝia kulturo, en ĝiaj ideoj kaj renkontiĝoj – mi trovis fascinajn. Ĉu vi memoras, ekzemple, komunan marŝadon tra la stratoj de Kioto en Japanio [post la UK en Jokohamo en

2007], provante kompreni kiel atingi diversajn lokojn, markitajn preskaŭ ekskluzive en la japana. Vi turnis vin al pasantoj demandante ĉu ili aŭdis pri Esperanto. Jes ja, la angla estis utila, sed la celo pravigas la rimedojn. Via kontribuo al Esperanto estis praktika kaj grava, kiel multaj povas atesti. Aparte mi spertis signifan kunlaboron kun vi preparante la Azian Kongreson antaŭ pli ol jaro. Inter traktadoj [kontraŭ la malsano] vi kontrolis hotelojn en Tel-Avivo, organizis ĉion telefone fareblan. Via deziro esti meze de la aferoj, la zorgo kaj klopodoj ke ĉio estu plenumata plej bone. Ni estis en telefona kaj koresponda kontakto preskaŭ ĉiutage, vi estis tiom okupata pri farado, efektive tenante je la vivo. Ni dividis la amon de danco, kaj interŝanĝis spertojn speciale en aferoj de ventro dancado. Ni eĉ gvidis kune laborgrupon en la Israela Kongreso. Vi proponis al mi studi ventrodancadon ĉe instruisto en Egiptio, aŭ Maroko. Ĉio ŝajnis ebla. Mi tre esperis ke vi vidu mian ventrodancan grupon kiu performis en la Azia Kongreso en Jerusalemo pasintjare, kaj ĝi preskaŭ okazis. Mi retenas vian vivo-ĝojon kun mi por ĉiam, kun multe da amo, Gila

Esti (maldekstre) dum ekskurso de la Israela Kongreso (KIES) en 2010
 אסתי (משמאל) בטיוול של סופשבוע אספרנטו בגולן (קלעת נימרוד).

ערן בערב הזיכרון לאסתי במועדון האספרנטו Esti en la memorvespero por Esti

Funebra parolado nome de ELI

הספד בהלוויה בשם האגודה לאספרנטו

Eran Vodevoz

21/6/2013

בשמי ובשם האגודה לאספרנטו בישראל

משפחה יקרה ואהובה, אסתי יקרה ואהובה, כולנו התקשינו לקבל את הבשורה המרה, וגם עכשיו אני מתקשה להאמין שאני עומד כאן ומספיד אותך. תמיד חתמת במשחק המילים "Esti au ne esti" ואני מתקשה להאמין שה- ne esti קרה. :-)

אני ידעתי כבר זמן רב על מחלתך, אבל לא האמנתי שנגיע לרגע הזה. האמנתי שתתגברי ותחלימי וכל אפשרות אחרת הייתה בלתי קבילה בעיני. גם כשידעתי שהמצב מידרדר, הדחקתי את האפשרות הזאת... :-)

לאחר קבלת הבשורה המרה צפו במוחי השיחות האחרונות עם אסתי... אני זוכר היטב שהתקשרת אלי באזור אפריל, קצת לפני הכינוס הישראלי בירושלים ושאלת מה המידות של הילדים שלי - של עומר ועופרי. גם כשהסוף כבר היה קרוב, עזרת לארגן את הכנס, והיית עסוקה בהדפסת חולצות ובדאגה לארגון הכנס. אמרת שאת רוצה לדאוג לכובעים או חולצות במידה שלהם; בתגובה שאלתי אותך אם את מגיעה לכנס... ואמר שאת לא חושבת

שתוכלי להגיע. בתוך תוכי ככל הנראה הבנתי את המשמעות שלי וליבי נחמץ. אמרתי לך שכובעים וחולצות זה לא כל כך חשוב, הכי חשוב לי שתרגישי יותר טוב ותוכלי להגיע. בגדלות נפשך שתקת לרגע, ואחר כך אמרת לי "הכל חשוב!" זה מראה את גדולתך - אפילו ברגעיך הקשים את חושבת על כל פרט, את חושבת על כל אחד, ובליבך יש הרבה אהבה, רגישות ונדיבות כלפי הזולת.

בערך מחצית מחיי אני חבר במשפחת אספרנטו. כשהגעתי למשפחה הזאת לפני בערך עשרים שנה, את הייתי בין הראשונים שפגשתי. ואי אפשר להתוודע לאסתי בלי להתוודע לכל משפחת סבן. משפחה יקרה, הייתי בן בית בביתכם בשדרות ירושלים ביפו. מצאתי בית קצת קטן אבל חם ואוהב, שבו הדלת וגם הלב תמיד פתוחים. עבורי ואני בטוח שעבור רבים מאיתנו משפחת סבן היא חלק בלתי נפרד ממשפחת אספרנטו. בביקורים בביתכם, הבנתי מניין שאבה אסתי את ליבה הרחב ואת אהבתה הגדולה לזולת ואת שמחת החיים שלה. בביתכם הרגשתי מיד תחושה של ביתיות ושל משפחתיות חמה. בביתכם ביפו פגשתי גם לראשונה את יאן נברטיל מצ'כיה שעד היום הוא חבר כמו אח של אסתי ושלי. מיד אביא גם את מילותיו שנשלחו במהלך הלילה האחרון.

אסתי הייתה אהובה ומוכרת ברחבי כל העולם, ומיד עם קבלת הבשורה המרה שלחנו מיילים לחו"ל. עוד באותו ערב קיבלתי הודעות פייסבוק ומייל רבות אוהבות ומחבקות, ובשלוש לפנות בוקר כבר התקבלו יותר משלושים הודעות מכל קצווי תבל. התקבלו כל כך הרבה מכתבים כואבים ואוהבים שאי אפשר להביא כאן את כולם, אבל חשוב לי להביא שניים מהם. הראשון של יאן מצ'כיה שהתארח אצלכם פעמיים, היה בן בית ומרגיש כמו חלק מהמשפחה:

Esti kun Jan, Nava kaj Amri dum la 12-a Israela Kongreso en Cezareo

Karaj miaj.

Kun profunda malĝojo kaj doloro en la koro, mi esprimas sincerajn kondolencojn al la tuta familio, al ĉiuj geamikoj. Esti estis kiel mia fratino. Mi neniam forgesos ŝin.

Via
Jan Navratil
[Ĉeĥio]

הגיעו כאמור מכתבים מכל רחבי תבל, אבל השני שממש חייבים להביאו הוא מכתב מנשיא ארגון האספרנטו העולמי, פרובל דסגופטה שביקש להעביר את מכתבו לכל המשפחה והבטחתי לקרוא את דבריו בלווייה:

Mi skribas ne kiel la nuna prezidanto de UEA, sed kiel simpla kongresano, kiu partoprenis la azian kongreson en Bengaluro en 2008 kaj persone konatighis tie kun la ege agraba, amika, sprita, percepta, inteligenta Esti.

...

[la plena mesaĝo aperas sur paĝo 61 בעמוד מופיעה לעברית עם תרגום להודעה המלאה]

Kia perdo! Homoj kun tiu grado de amikemo ne aperas ofte, ĉu en aŭ ekster niaj vicoj!

Via
Probal

משפחה יקרה, את רוב דברי נשאתי בעברית. אנא הרשו לי לסיום לומר שני משפטים באספרנטו:

Saluton kara amikino kaj fratino estu benata kaj ripozu trankvile. Esti, vi ege mankas... sed vi eterne restas en niaj koroj. Ni amas vin.

ערך וודבז

Vortoj de la samideanoj kaj geamikoj en la Tel-Aviva Esperanto-klubo "Josi Ŝemer"

דברי החברים ממועדון האספרנטו "יוסי שמר" בתל אביב

Esti en la Esperanto-Klubo de Tel Avivo, festante ŝian 50-jaran naskiĝtagon, עם החברים ממועדון האספרנטו בתל אביב, חוגגים את יום הולדתה ה-50 חדשיים לפני פטירתה

La klubestrino, Miĥal Amir

מיכל אמיר - על לכתה של אסתי.

23:04 20/06/13

לחברי מועדון אספרנטו בתל-אביב ולאסטרו.
חברים יקרים,

בצער רב ובעצב עמוק, עלי להודיע לכם על פטירתה היום של חברתנו האהובה אסתי סבן. אסתי נגאלה מייסוריה, אבל אותנו השאירה בהלם וביגון.

הלוויתה תתקיים מחר, יום שישי, ב-11:30 בבית העלמין ירקונים. נפגשים בשער החסד. אנא, אל תשאלו שאלות נוספות, כי אין לי שום פרטים נוספים בינתיים. מבקשת בכל לשון של בקשה מכל מי שיכול, להודיע לכל החברים אשר אין להם אינטרנט. וממי שיש להם הרשאה לתפוצת אל"י - לא השגנו אף אחד מכם עדיין - בבקשה תשלחו את ההודעה (לי אין הרשאה כזאת).

מיכל.

[הערת העורך: מיכל שלחה הודעה זו לרשימות התפוצה של המועדון וההנהלה מאוחר בערב ה- 20/6/13. רק בבוקר שלמחרת הגיעה ההודעה לאלדד, אשר שלח אותה לרשימת חברי האגודה לאספרנטו. עמרי בעל ההרשאה השני לתפוצת האגודה, היה בחו"ל ללא גישה לאינטרנט]

(trad. A. Wandel) Karaj geamikoj,

Kun granda malĝojo mi transdonas al vi la informon pri la forpaso hodiaŭ de nia amata amikino Esti Saban. Esti ne plu suferos, sed lasis nin ŝokitaj kaj malfeliĉaj.

La entombigo okazos morgaŭ, vendrede, je 11:30, en tombejo Jarkonim, Oni renkontiĝas ĉe pordego Hahesed.

Bv. ne demandi pliajn demandojn, ĉar intertempe mi ne havas pliajn detalojn. Petegas de ĉiu kiu povas, sciigi al ĉiuj s-anoj sen interreto. Kaj kiu havas rajtigon por sendi al ELI-listo - ĝis nun ni ne atingis unu el vi – bv. plusendi tiun ĉi mesaĝon (mi ne estas rajtigita).

[NDLR: Michal sendis tiun mesaĝon al la kluba kaj estrara listo malfruvespere de la 20/6/13. Nur en la venonta mateno ĝi atingis Eldad, kiu plu sendis ĝin al ELI-listo. Amri, la dua rajtigito por sendi al ELI-listo, estis eskterlande sen retaliro].

האזכרה לאסתי

המצבה לאסתי נעשתה בעדינות ובטוב טעם. המילים נחקקו באבן הלבנה, ונצבעו בצבע טורקיז - הצבע האהוב על אסתי. בראש המצבה מונחת "אבן" זכוכית שקופה ומרשימה בצבע תכול-טורקיז בהיר, דמוי מים, ובאותיות כְּתָב כתוב עליה השם 'אסתי'. באמצע יש

אבני פסיפס בגוונים כחולים בהירים, מסודרות בצורת מגן דוד. ולמטה כתוב באספרנטו: Esti aŭ ne Esti, כמו שאסתי היתה חותמת תמיד + כוכב אספרנטו קטן בצבע ירוק. המצבה תוכננה בכל-כך הרבה חום ואהבה, בדיוק כפי שמגיע לאסתי, שהיתה בעצמה שופעת חום ואהבה

♥ לכל

בגעגועים רבים, מיכל.

Pri la memor-ceremonio [Azkara] por Esti

samokaze oni inaŭguris la tomoŝtonon

Trad. A. Wandel

La tomoŝtono de Esti estis farita delikate kaj gustoplene. La vortoj estis gravuritaj en la blanka ŝtono, kaj koloritaj lazure - la ŝatata koloro de Esti. Ĉe la supro estis fiksita "ŝtono" el klara vitro kaj okulfrapa blua koloro – turkise blua, kiel akvo, kaj per manskribaj hebreaj literoj skribita sur ĝi la nomo 'Esti'. Meze estas Stelo de Davido farita el helbluaj mozikaj ŝtonetoj. Sube estas skribita en Esperanto: Esti aŭ ne Esti, kiel Esti kutimis subskribi kaj eta verda Esperanto-stelo. La tomoŝtono estis desegnita kun

tiom multe da varmo kaj amo, precize kiel meritas Esti, kiu mem havis senliman varmon kaj amon al ĉiuj ♥

Kun granda sopiro, Michal

La klubestro, Eldad Salzman

אלדד זלצמן

אסתי היקרה והאהובה על כולנו,

בצער רב ובהפתעה נודע לי על לכתך. אתגעגע כל כך אל דמותך החייכנית, טובת הלב. אסתי שתמיד דואגת לכל אחד, תמיד משתדלת שהכול יהיה בסדר. תמיד אזכור אותך בישיבות הוועד שלנו, מצביעה בהתרסה "נגד" (אם כי היה ברור שאת מצביעה "בעד"); אהבתי תמיד את הרוח הטובה שהשרית על המפגשים והכנסים שלנו.

הערכת אתך על האחריות שלך, על הפעילות הבלתי נלאית, לא רק בארץ אלא גם בחוגים הבינלאומיים, לטובת ישראל, ועל המאמצים הרבים שעשית למען כולנו, גם כשידעתי שאת לא במיטבך, בלשון המעטה (ואני זוכר איך אמרת לי: אלדד, אתה יכול להתקשר תמיד, בכל זמן, ואל תדאג – אם לא אוכל לענות, לא אענה).

זכור לי אחד מאותם חודשים שבהם השתתפתי בסדנה מיוחדת, של ייזום פעולות למען הקהילה. חשבתי לרתום גם אותך לפעילות המעניינת שתכננתי. נפגשנו בבית קפה, ואת שיתפת אותי ברעיונות שנראו לך מתאימים לאותו הזמן, אילו פעילויות יהיה כדאי להתחיל, מה הפרויקטים שיתאימו, וכו'.

שמחתי תמיד כשהגעת למועדון כאשר הנחיתי ערבים מיוחדים, של תרגום מעברית לאספרנטו או של הבדיחות היהודיות של יוסי. תמיד היית הרוח החיה, והשרית שמחה, אהבה וטוב לב.

אתגעגע אלייך מאוד. כולנו נתגעגע מאוד. יהי זכרך ברוך!

Nia karmemora kaj amata Esti,

Kun granda bedaŭro kaj surprizo mi eksciis pri via forpaso. Mi multege sopiros vin, vian ridetantan vizaĝon, vian bonkorecon. Mi sopiros al Esti kiu ĉiam prizorgis ĉiun el ni, ĉiam klopodis, ke ĉio estu en ordo. Mi poreterne memoros vin en niaj komitatkunsidoj, provo ke voĉdonantan “kontraŭ” (kvankam ni estis tutcertaj, ke vi estis “por”); mi ĉiam admiris la bonan etoson, je kiu vi inspiris niajn kunvenojn kaj kongresojn.

Mi alte aprezis vin pro via respondeco kaj senlaca agado, ne nur enlande sed eĉ en internaciaj rondoj, por Israelo kaj por nia loka Movado, kaj pro via senfina penado por ni ĉiuj, eĉ kiam estis evidente, ke vi ne estis sana (kaj mi bone memoras kiel vi diris al mi: “Eldad, vi povas kontakti min ĉiam, en ĉiu minuto, kaj ne zorgu – se mi ne povos respondi, mi ne respondos).

Mi memoras ke iun monaton, kiam mi partoprenis specialan laborgrupon pri agado por la komunumo, mi volis interesi vin pri tiu agado. Ni renkontiĝis en kafejo kaj vi kundividis kun mi la ideojn kiujn vi havis pri taŭgaj aktivecoj, projektoj ktp.

Mi ĉiam ĝojis vidi vin en niaj klubaj vesperoj, precipe kiam mi gvidis specialajn vesperojn, pri tradukado el la hebrea en Esperanton aŭ pri judaj ŝercoj de karmemora Josi. Vi ĉiam estis vigla kaj inspiris ĉiujn pri ĝojo, amo kaj bonkoreco. Vi multe mankos al mi. Vi multe mankos al ni ĉiuj. Estu via memoro benata!
Eldad

50-a naskiĝtago en la Klubo, kun la fratinoj Ruti kaj Pnina kaj s-aninoj Matilda (maldekstre) kaj Nava Elvire
יום הולדת 50 במועדון האספרנטו, עם האחיות רותי ופנינה והברות האספרנטו אלור ומילדה

Sat, Jun 22, 2013 at 5:48 PM

יוני כיס-לב, משהו שכתבתי לאסתי

הי עמרי,

אני כולי בהלם ממותה של אסתי.

כתבתי בשעות האחרונות משהו, שאני אשמח שתקרא. חשבתי לשלוח אותו למשפחה, אבל אני לא בטוח שזה ראוי. לשיקולך. אם תרצה להעביר את זה למשפחה, או למי מאיתנו, אתה מוזמן.

יוני

Pri mia Esti

אסתי בשבילי

Joni Kislev

משפחתה של אסתי, קרובים וחברים,

קיבלתי בהלם את הידיעה אודות פטירתה של אסתי, והיום שחלף הרגיש ארוך, סתמי ומכאיב.

אסתי הצליחה לגעת בי, בנשמה, עמוק, באופן שלא הצליח אף אדם אחר. בדרך מאוד "של אסתי".

ביממה האחרונה, כשאני מנסה לעכל, ולהיות בכאב, אני שומע אותה שוב ושוב מדברת אליי. "די, יונילה, חבל שתהיה עצוב." והמילים שלה לא פוסקות שם, הן ממשיכות. ואני מנהל איתה שיחות ארוכות. במוחי, בליבי, בדו-שיח המתמשך הזה איתה, היא נתנה לי אישור לכתוב את הדברים. מילים אלו הן בדייה של מוחי, אבל לפחות עבורי, הן כמילותיה שלה.

"יונילה, חבל. די. אני לא רוצה שתהיה עצוב".

"אבל אסתי, מה לא להיות עצוב, מתי אני אראה אותך שוב? אני לא יכול להאמין שאת לא איתנו".

"קודם כל, אני אתכם, ועוד איך אתכם. מה, אתה לא מרגיש שאני איתך?"

"מרגיש, מרגיש, אבל לא כמו, לא בדרך שאפשר לראות, ולחבק אותך".

"כן, חמוד, גם אני הייתי מאוד רוצה לחבק אותך עכשיו, אבל דווקא עכשיו יש לי יכולת להיות קרובה אליך בדרכים אחרות, שלא יכולתי כשהייתי, איך שאתם אומרים, 'בחיים'..."
"אני מבין, אבל, בכל זאת".

"בכל זאת ובכל זאת, העיקר שאתה לא תתן לזה להפיל לך ת'מצב רוח. לכל אחד יש את המסלול שלו, ואני את שלי עשיתי, ואני גאה עליו, ומרוצה ממנו, ודי. הסתיים, אני עכשיו מבינה שלא הייתי רוצה ששום דבר יהיה אחרת."

"אבל אסתי מה יהיה על אמא שלך, והמשפחה...?"

"ברוך השם, יונילה, הם חזקים כולם, וילדים גדולים, והם יודעים כמה אהבתי אותם, וכמה אני אוהבת, וכמו שאמרת, לכל אחד יש את המסלול שלו, והשיעורים שלו, והדרך שלו, ואתה אל תדאג לגביהם. הם יהיו בסדר, אני מבטיחה לך."
"ומה איתי? אני אהיה בסדר?"

"מה זאת אומרת, יותר מבסדר! אתה תראה את ההליכה שלי דווקא כסימן שצריך לחיות, ולאהוב, ולהיות, ולא ליפול לתוך מרדף בלי מודעות. תראה, אני לא מצטערת על כלום. אני מבינה עכשיו שהכל היה צריך להיות כפי שהיה. ולך אני אומרת, תמשיך לאהוב, ולבטא את האהבה שלך, ותמשיך בדיוק כמו שאתה."
"אסתי, אני ממש אתגעגע אלייך..."

"ואני אליך, יוני, גם אני אלייך, אבל אל תשכח, אני בעצם הופכת להיות חלק ממך, חלק ממך. אז כן, יש געגועים, מנגד, אנחנו מרוויחים את זה שעכשיו אנחנו יכולים להיות עוד יותר קרובים מפעם..."
"כן... את יודעת, בשעות האחרונות אני כל הזמן חושב עלייך, ובאופן בלתי נמנע עולים בי חיוכים."

"זה כיף לשמוע, יונילה."
"כן, ממש. אני נזכר בכל כך הרבה דברים שעשית, ושאררת, ואיך שהיית..."
"מממ..." (מחייכת)

"אני זוכר כשהיה מפגש לזכר מרדכי, בקלוב, ושיוסי אמר משהו על כך שמרדכי, שהפרוטה לא היתה מצויה בכיסו, שבמידה רבה הוא היה עני... ואז אני זוכר איך קטעת אותו ואמרת, 'תסלח לי יוסי, מרדכי היה עשיר, הכי עשיר שבעולם, עם לב ענק וחברים בכל העולם...' ואז יוסי המשיך אותך ואמר, 'כן, זה מה שהתכוונתי להגיד, שהעוני לא השפיע עליו, הוא היה באמת כל כך טוב לב...' ואז את סיכמת, אסתי, ואמרת 'הוא היה הכי עשיר שבעולם.' ואני זוכר איך הסתכלתי עליך בהערכה, אפילו שזה היה רק אחד המפגשים הראשונים שלי בקלוב, ושלא הכרתי כל כך את מרדכי וגם לא אותך..."
"אני שמחה שאתה זוכר את זה ככה. באמת איש מיוחד, מרדכי..."

"ואסתי אני זוכר איך, שוב, עם יוסי, היינו באוטובוס חזרה מאיזה KIES בצפון, ויוסי אסף את התשלום על ההסעה, ואת אמרת לו, 'תכתוב מי שילם, יוסי, תכתוב', כי הוא לא רשם מי שילם לו ומי לא. ואז בסוף משהו לא הסתדר לו עם התשלומים, והוא אמר בקול רם, שתשמעי, 'אסתי צדקה, הייתי צריך לרשום'. ואת, מנגד, לא אמרת כלום, לא רצית לגרום לו להרגיש לא נעים. למרות שהוא שיגע אותך כל הטיול..."
"וגם ליוסי היה תפקיד חשוב בחיים שלי, יוני, ולמדתי הרבה על עצמי דרכו. איש יקר, יקר מאוד. לב זהב, וחזק, ואמיץ."

"כן, אסתי... ומה יהיה עכשיו איתך, מה נגיד עליך..."
"תגידו מה שתגידו, העיקר שתרגישו, תהיו, תאהבו... באמת יונילה, אני מבינה עכשיו שאין דבר גדול מאהבה. באמת."

"ואני נזכר איך באת לסטודיו, לא פעם, ופעם ציירת לידי, במרתף, ופעם לקחת קנבס... ואת הפעם שהראת לי בנייד את הציור שלך עם ההדבקה של מגדל אייפל... איזו גדולה את..."

"הוי זה היה כף, יונילה, באמת כף. אני ממש שמחה בשבילך שאתה מצויר. איזה דבר זה!"

"וטיולי REVI, אסתי, והטיולים שלך בחו"ל, ואיך רצית להראות לי תמיד תמונות... של טיולים בחו"ל, של אנשים, ורצית שאסע גם לגרמניה, ולכל המקומות... לא יאומן איך גמעת את העולם".

"טוב החיים קצרים, יונילה, צריך להנות. תאר לעצמך שהייתי דוחה את כל הדברים, ורק עובדת ולא נהנת מהחיים, מה הטעם?"

"את יודעת, הסתכלתי עכשיו באימיילים הנכנסים ממך, וזה פשוט לא יאומן כמה אהבה. בחודש מרץ, ממש עכשיו, כתבת למעין שאת רוצה לקנות ציור, לא אוריגינל, ושאלת איפה אפשר לראות ציורים..."

"אני אוהבת את הציורים שלך, יונילה, הם מלאי אור."

"וגם תראי את האימייל הזה, שכתבת לכולנו ממש לפני חודש, אלוהים. תראי איך את מתבטאת:

סליחה

אם שכחתי מישוהו

סליחה

שאני כותבת בעברית ולא

באספרנטו

תראי איך את מתנצלת, בכזו עדינות

לצערי כידוע לכם לא השתתפתי

בכנס אסיה

מקווה /בתוחה שהרוב נהנו

לאור התגובות של רבים מחו"ל

והכי חשוב ברוך השם שהגיעו

וחזרו בריאים ושלמים

אולי חוץ מהפני - ברוך השם

גם הוא כבר בסדר יוני עם

עוד הוכחה שישאל "מסוכנת"

כמו כל מדינה אחרת):

איך את הכל ראית ברוח טובה!

אני רוצה להודות לכל אחד

בנפרד ולכככככולם ביחד על

התרומה להצלחה.

אסתי ורותי בסופ"ש בית שאן Joni kun Esti k Ruti IK2012

בואו לא נחמיר עם עצמנו, כמוכן כמו בכל קונגרס אפשר לשפר
היה אפשר לצפות מאספרנטיסטים שיעזרו יותר
היה אפשר למנוע כמה תקלות
אבל כנראה שתמיד יהיה לאנשים מה להעיר/לבקר כי זה הכי קל

אסתי, איזו גישה! ואיך את מתחילה עם הדברים הטובים, בכזאת חיוביות!

אני חייבת לציין שני דברים שהפריעו לי:

1 שהכובעים (גרשם בפרוטוקול) וחוברות המילים למוסיקה של הדיסק
לא חולקו כמתנה לכולם...

2 שבעל המסעדה באבו גוש בגדול הפסיד- היות וסגרנו איתו על כ 120 סועדים
ובבוקר יום שישי שינינו את הכמות ל כ 100 ולבסוף רק 63 הזמינו
לא נעים לי כי אני זאת שסגרתי איתו-

*****הייתי חושבת על סוג של פיצויי.מה דעתכם?????

אותי מדהים איך בחודש האחרון של חיך את נאבקת על זכויותיהם של אחרים להתפרנס,
להיות בטוב, לקבל את מה שמגיע להם.

אני שמחה שהתפקיד שלי ב KAEM עבר לערן

הוא מתאים ראוי ואני בטוחה שיתרום

יש תפקיד נוסף נציג ישראל במזרח התיכון. MONA שצריך להעביר-

בדיוק אסתי. מתקתקת ומוודאת שהכל יתקתק כמו שצריך...

לאור מצבי הבריאותי והתקופה הארוכה שאיני משתתפת בשיבות הועד אני מודיעה
על עזיבתי את הוועד-כמוכן שאמשיך לתרום בהתאם לצורך ולמצבי .....
אין לי מה להגיד, אחראית או לא אחראית? רק עכשיו אני מבין כמה ודאי היה לך קשה
לכתוב את המילים האלו...

תמיד אחרי כנס (ואני גאה בכך שלפחות בהבאתו לכאן יש לי חלק) [הכוונה לכינוס
האספרנטו של אסיה שנערך בירושלים באפריל 2013, שאסתי הביאה להחלטה
לקיימו בישראל. ע.ו.] שהוא סוג של שיא -

יש הרגשה של "נפילה" אך בטוחה אני שאנו נפיק לקחים ונשתפר

פשוט בגלל החיבור האוהב של כולנו לאספרנטו

איך הדגשת את ה"כולנו". תמיד את הביחד. ולגבי כמה חילוקי דעות שהיו בתכתובת בינינו,
האספרנטיסטים, כתבת:

שוב אני חוזרת ואומרת יש מה להעיר להאיר לשפר תמיד השאלה היא הדרך
העיתוי, הצורה ובטח ובטח הסגנון שנאמרים/נכתבים דברים.

אסיים בפתגם מפרקי אבות פרק ד :

" אֵיזְהוּ מְכַבֵּד? – הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת "

אדם המחנך את עצמו להיות רגיש לזולת ולהיזהר תמיד בכבודו של הזולת, הופך

להיות אדם מכובד בעצמו ....

תמיד היית כזאת פתח לחכמה, חכמה של לא רק חיים שלמים, אלא דורות שלמים... ואז את

מסיימת, ואני שומע את הכאב שלך, החנוק, החבוי:

טוב המכתב הזה נכתב בקטעים ובזמנים שונים מאז סיום הקונגרס

גם כי קשה לי לכתוב וגם כי לא קל לי בכלל ....

נפרדת לא נפרדת

חיבוק לכולם

אסתי או אסתי לא?

ואני שומע את עצמי עונה, אסתי, אסתי, להיות, להיות!

ואיך באפריל עוד ביקשת עצה לגבי הלוגו על תיקים, "יוני, אני צריכה את העין שלך,

אנחנו רוצים להדפיס על התיקים, מה דעתך?????" והוספת שישה סימני שאלה. ואחרי

שענית לי, עם ההערות הטכניות, כתבת "נקווה שיצא שווה, שבוע טוב" והוספת סמיילי

בסוף. בכלל, את והסמיילים שלך, והפרחים שהיית מוסיפה לאימיילים. תמיד האימיילים

שלך, "יונילה, תראה את האמן הזה, אני חושבת שממש תאהב..." נפש כל כך רגישה, כל

כך אמנותית, כל כך...

תיבת האימייל שלי מלאה במיילים ממך ואלייך, הרבה בכיתוב של ההנהלה של אל"י.

והרבה פעמים בהצבעות בהנהלה. כך וכך בעד ההצבעה, כך וכך מתנגדים, נמנעים: אסתי.

פעם היה נראה לי תמוה מדוע פעמים כה רבות תמשכי את ירך מלהכריע בכיוון שאת

חושבת שנכון לפעול בו... ועם השנים, לאט לאט, התחלתי להבין שיש חכמה גדולה בכך,

ואלמלא היית מאה אחוז בטוחה בדעתך, היית מעדיפה להמנע. הוי אסתי, אין כמוך..."

"טוב, יונילה, מספיק. אני רוצה שתמשיך, תמשיך ליצור, תמשיך לעבוד, ללמוד, לאהוב,

להיות מי שאתה. ואם תרצה, הרי אתה יודע שאני כאן."

"יודע... יודע, אבל מתגעגע, אסתי..."

"גם אני אליך, אבל זה החיים, והמוות זה חלק מהחיים. להיות או לא להיות, זאת השאלה?

אז אני אומרת גם וגם, להיות כשצריך להיות, ולא להיות כשהגיע הזמן לא להיות. אני

מחבקת אותך חזק חזק חזק ותמיד אני אהיה איתך. אתה יודע."

"אני יודע."

אני יודע. שלום, אסתי. המלכה האחת והיחידה.

Naskiĝtagan kukon por Esti servas Joela en la klubo, kun la fratinoj Ruti k Pnina
 יואלה מגישה לאסתי עוגת יום הולדת במועדון האספרנטו עם האחיות רותי ופנינה

Al mia granda fratino לאחותי הגדולה

Pnina Saban

פריז, 6.7.2014

לאחותי הגדולה (תרתי משמע) הבכורה, האהובה וקרן האור שלנו. לא להאמין שכבר עברו חודשים רבים והשארית חללים מאד גדולים. צרובה עמוק בלבנו, זיכרונות רבים נותרו בראשנו. את היית לנו לדוגמא, אוזן קשבת, מייעצת עם לב רחב, המון נתניה, ידע רצון ללמוד, לטייל, לכיף. מלאת רעיונות ויצירתיות, כמו מפגש משפחתי כדי שנכיר יותר טוב את הדורות הבאים שלנו ולא נהיה זרים.

ניסיתי לסכם את הדברים שהספקת ואהבת והדף לא נגמר: אומנות, מוזיאונים, פלמנקו, ריקודי בטון, ריקודי עם. מוזיקה: צרפתית, דרבוקה, גיטרה. ספורט: קליעה למטרה וירי, שחייה. ציור במיוחד ים כחול. שפות; אספרנטו, אידיש, ערבית, ספרדית ויפנית. טיולים ותרבויות שונות - יצר ההרפתקנות והעניין באחרים.

נהגת לומר דברי חוכמה, בעלי מוסר השכל.
 "מכל מלמדי השכלתי"
 "איזהו המכובד המכבד את הבריות"
 " היה חכם ולא צודק"
 לנהיגה ברכב "מטרה להגיע ממקום למקום בזהירות"
 " חיוך הוא קו עקום היחיד שיכול ליישר כל דבר בחיים" – חייכנית.
 " לפעמים צריך להוריד את הראש ולתת לגל לעבור ולא להכנס בו" מפיסת
 " בריאות הנפש ובריאות הגוף - חד הם"
 " אני חושב משמע אני קיים" קריאת ספרים
 " תעשי רק מה שאת אוהבת שיעשה לך טוב"
 "חלום הוא רק חלום - מטרה היא חלום עם תוכניות ולוח זמנים"
 אופטימית ובעלת חלומות
 super girl נהגת כל מכתב ומייל לסיים בפרח באופטימיות

נשיקות מהאוהבת
 מתגעגעת ולא שוכחת,
 פנינה

En la Internacia Festivalo 2011, de maldekstre: Esti, Pnina, Amri, Merav, Ruti
 בכינוס החורף של האספרנטו בגרמניה. משמאל: אסתי, פנינה, עמרי, מירב, רותי

Trad. A. Wandel

Parizo, 6/7/2014

Mia pli aĝa fratino ("granda" ambaŭsence), nia amata lumradio. Ne kredeble, pasis jam multaj monatoj, kaj vi lasis tre grandan spacon. Vi estas brogita profunde en niaj koroj, multaj memoroj restas en niaj mensoj. Vi estis nia ekzemplo, aŭskultanta orelo, konsultanto kun larĝa koro, donacema. Plena de scio kaj deziro plu lerni, vojaĝi, amuziĝi. Plena de ideoj kaj kreemo, kiel familia kunveno por pli bone konatiĝi kun niaj estontaj generacioj, por ke ni ne estu kiel fremduloj.

Mi provis resumi viajn ŝatokupojn kaj amojn kaj la listo estas senfina: arto, muzeoj, flamenko, ventro-dancado, popoldancado. Muziko: franca, tamburo, gitaro. Sportoj: cel-pafado, naĝado. Pentrado, precipe blua maro. Lingvoj; Esperanto, jida, araba, hispana kaj japana. Vojaĝoj kaj kulturoj - aventuremo kaj intereso pri aliaj.

Vi kutimis diri vortojn de saĝo, kun moralo:

"De ĉiuj instruantoj miaj mi kleriĝis"

"Estas estimata tiu, kiu estimas la aliajn"

"Estu saĝa kaj ne prava"

Stiri aŭton - "la celo estas atente alveni de unu loko al alia"

"Rideto estas la sola kurba linio kiu povas rektigi ĉion en la vivo" -
ridetante.

"Foje oni devas klini la kapon kaj lasi la ondon pasi, ne batali kontraŭ ĝi" -
pacema

"Mensa sano kaj sano korpa estas la samo"

"Mi pensas do mi estas" - legi librojn

"Faru nur tion kion vi ŝatas, ke vi sentu bone"

"Revo estas nur revo - celo estas revo kun planoj kaj horaro"

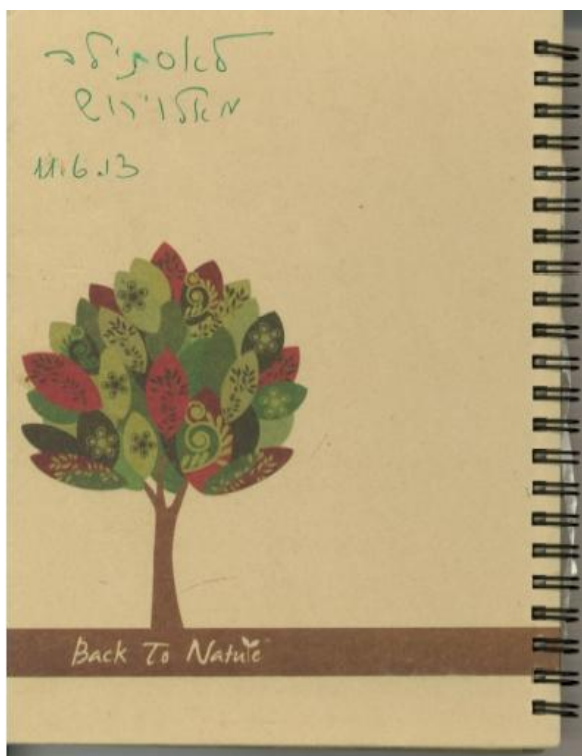
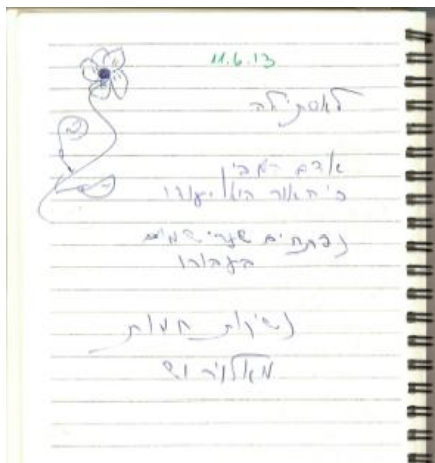
Optimisto kaj revanto.

Vi kutimis fini ĉiun leteron kaj retroŝton per floro, optimisma super
knabino

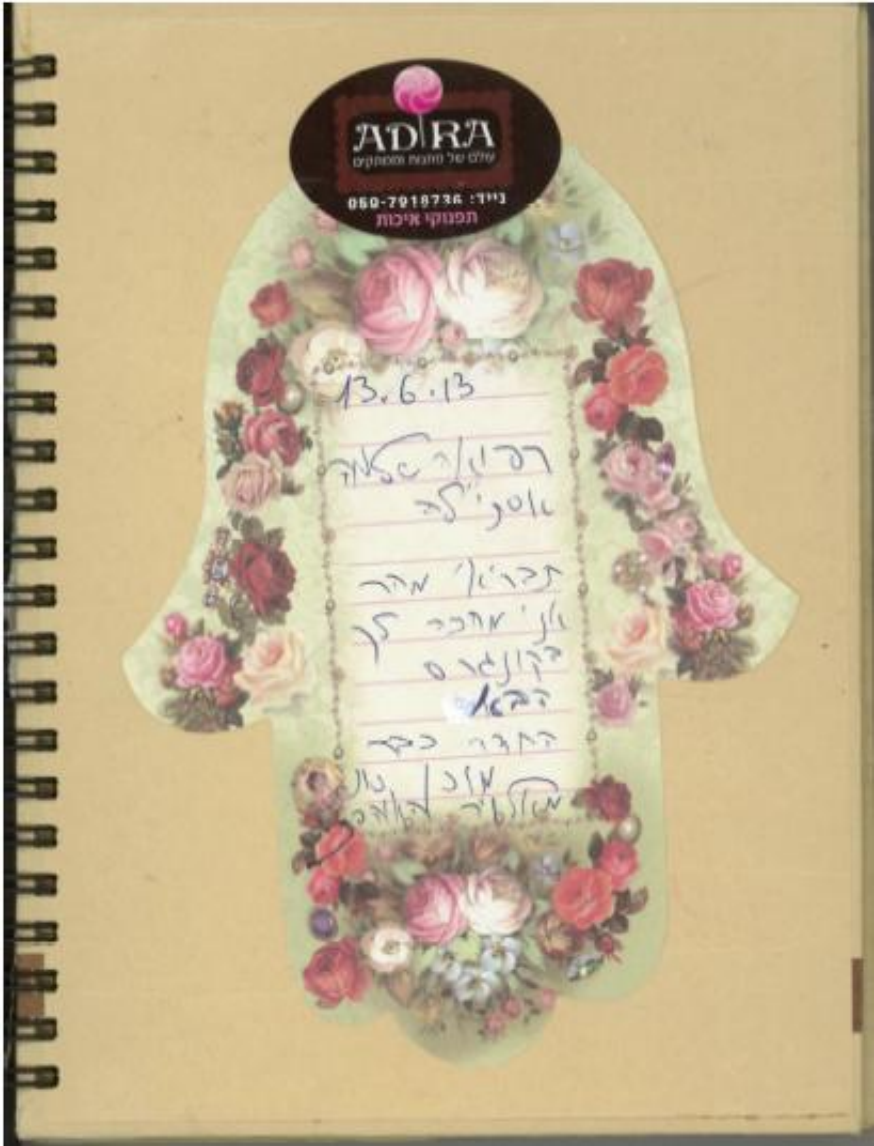
Kisojn de la amanta, sopiranta, ne forgesanta,
Pnina

Vortoj de la samideanoj skribitaj en la libro por Esti, okaze de la funebra semajno (ŝivaa)

דברים שרשמו החברים מהאגודה לאספרנטו בספר בשבעה לאסתי

נאוה אלויר ייני
Nava Elvire Yeni

24.6.13

Saluton kieligite

Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu

Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu

Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu
Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu

Ĝuste kiel ĉi tiu, ĉi tiu, ĉi tiu

26.6

כש שתי אג אסתי לטאונגה בנרס
 הצערים ביטרוסקורט - 2001
 מאצ תאד היב יי כול לטאט אונג
 ביטטי האסקרול - תאד אהנו
 ומוטאט, אהולב איצטן אמי ומיציג
 אג נפאורג, ומה אג אהז
 האסקרול בעלבו. עג חברים
 בול האז, ביאונטו אג אהנהל.
 אצטור אונג תאד!
 אודד אהז 24.6.13

Oded Gilead

אסתי עם עודד ושרילי בסופ"ש אספרנטו בבית שאן 2012 Esti kun Oded kaj Shirly en la IK

1.7.13

ESTI

אָסְתִּי

S

אָסְתִּי עָלַי אֵינִי
חַיָּה בְּחַיָּה

שׁ

P

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה

פּ

E

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה
בְּחַיָּה בְּחַיָּה

ע

R

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה
בְּחַיָּה בְּחַיָּה

ר

A

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה
בְּחַיָּה בְּחַיָּה

א

N

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה

נ

T

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה

O

אֵינִי חַיָּה בְּחַיָּה
בְּחַיָּה בְּחַיָּה

אֵינִי חַיָּה

17.2013

אוסטרו!
 תמיד אצטיר אלעך צוזאם און אה"כח.
 אספירט חוויט אשויקס וכו'ס'ס.
 קען זיך ער'ק בלאן ער
 א בל'ט אצטיר וז'ה האצטיר

א בילד

Avigail Meshulam

Je la memoire de mia kara Esti
 לעב'כ'ך פ' אס'ו ב'ק'ר'ב פ'ל'ן - ק'פ'
 ע'י ע'ב'ט'אק ע'ר'יב ב'פ'ל'ן ע'ב'ר. ב'י'כ'ר'י א'ר'ב
 א'ח'י'ל'ר פ'צ'ו'ל'ר'ב ב'ע'ו'ן א'ח'ו'ל'ר'ב פ'ל'ר ב'ר'ע'ו'ן
 פ'ל'ר ב'א'ג'ו ע'ב'ר'ב - א'ז' ב'י'א ב'ר'ב'ל'א ב'ר'ב'ו'ן
 ב'ר'ע'ו'ן ע'ר'צ'י ב'ל'ם ע'ו'י'ן, ב'כ'ל ש'א, א'י'ק ב'ר'ע'ו'ן
 ב'א'ר'ט'ו א'ס'י'ט'ו א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' ב'ר'ע'ו'ן. ע'ב'ר
 ע'ב'ר'ב "א'ז'ק ב'ר'ע'ו'ן ב'ר'ע'ו'ן.
 א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' א'ר'ב'ל' A

Jehošua Tilleman

1.7.2013

Kara Esti!

Mi nun kaj ĉiam rememoros vin,
kiel tre fidela ĉ-istino. Konatiĝis
kun Ĝsti antaŭ 22 jaroj en la
unua aŭ dua semajno, kiam ni
venis ISRAĤELON. Ĝi ertis komen-
cantino kaj lernis ĉe Josef
Murĝan. Ĉiam kun ĉiuj kaj
ĉiam parolis pri Esperanto.
Ĉiam rememoros ĝin kiel unu
el plej aktiva homoj en nia
movado.

Alkora, neniam forges-
os ĝin.

Ĝstu ĝia memoro!

Liana Alaŝvili

Liana Elaŝvili

Esti, sed sen Esti
Ĝian nepluŝton digesti
Kiam venos okazo por
festi
Indiferentaj ne resti
Ke nia kara Esti
Ne plu estas kun ni.

David Dvir Dotan
(Mager)

David Dvir Dotan (Mager)

7713
210 120-ND
10

Suzi

2/10/13

אחת קוביה, בירה, שלם אולם
אחד אולם: את כל שלם שלם את האולם
במדינת ישראל שלם, ביום
שלם בירה בירה, בירה
שלם אולם, אולם, אולם
אולם אולם.

אין אולם אולם, אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם

אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם
אולם אולם אולם אולם

אולם

2/10/13

Eldad Salzman

25.6.13

אמר אז וקרלי וקרן

באב ערוב שנינו אלוהיך
 הסטוריאטק דא וקרלי שבת
 היסטוריאטק דא וקרן אהיקים
 האביליאטק ויהואו אלק אהיק אנו
 3/11

בבראשית באנו אהיק
 אז וקרלי
 האהיקים אלוהיך 11.

David kaj Curtis de Kanado

אמר היקר!

ח"ה 50 שנה, ח"ה אלו
 אהיקים ויק אהיקים אהיקים
 אהיקים אהיקים אהיקים
 אהיקים

אהיקים אהיקים אהיקים
 אהיקים אהיקים אהיקים

ח.ג.ב.

אהיקים

Israela Levi

HISTORIO DE ESPERANTO

Verkita de Aleksander Korĵenkov

Serio Scio. Volumo 5

Esti sur la titolpaĝo de *Historio de Esperanto*. Fotis Ulrich Matthias en la 57-a IJK - Strasburgo, 2001. Donacita al la familio kun dediĉo "de la Esperanto-familio de Esti - al ŝia propra..."), de Jehoŝua nome de ELI. שהוענק "ההיסטוריה של אספרנטו", למשפחה ע"י יהושע בשם האגודה לאספרנטו עם הקדשה: "ממשפחת האספרנטו של אסתי למשפחתה שלה"

Kondolencaj mesaĝoj de la tuta mondo

הודעות תנחומים שהגיעו מהארץ ומהעולם

Probal Dasgupta, prezidanto de UEA (Barato)

יו"ר ארגון האספרנטו העולמי (UEA)

Karaj,

Mi skribas ne kiel la nuna prezidanto de UEA, sed kiel simpla kongresano, kiu partoprenis la azian kongreson en Bengaluro en 2008 kaj persone konatiĝis tie kun la ege agrabla, amika, sprita, percepta, inteligenta Esti. Kiam poste mi rimarkis ŝian pliaktiviĝon en la azia movada strukturo, mi estis kontenta. Mi esti certa, ke ŝi alportos al la laboroj homan kaj perceptan elementon, profite al la tuta entrepreno disvastigi Esperanton en la multaj aziaj landoj, kie ĝi ne havas firmajn radikojn. (Kaj nun mi scias, ke efektive ŝi faris tion.)

Mi tute ne sciis pri ŝia sanstato, kaj tial estas draste konsternita aŭdi, ke ŝi estis malsana, kaj ke ŝi nun forpasis!

Se Eran aŭ alia israela esperantisto, kiu konas la familion, transdonos ankaŭ miajn kondolencojn al ŝia familio, mi estos tre danka.

Kia perdo! Homoj kun tiu grado de amikemo ne aperas ofte, ĉu en aŭ ekster niaj vicjoj!

Probal

Probal Dasgupta
Linguistic Research Unit
Indian Statistical Institute
203 Barrackpore Trunk Road
Kolkata 700108, India

איני כותב כיו"ר UEA אלא כמשתתף בכינוס אספרנטו שנערך בבנגלור, הודו בשנת 2008 שם הכרתי את אסתי המאוד נעימה, ידידותית, שנונה, מודעת ואינטליגנטית... איזו אבדה! אנשים עם כזו אהבת חברים אינם שכיחים, בין שורותינו וגם מחוץ להן. פרובל

Esti en kun Probal (kun ŝalo) kaj kongresanoj en la Azia Kongreso
 אסתי עם פרובל (עם הצעף) ומשתתפים בכינוס האספרנטו של אסיה

Lee Jungkee el Koreio, iama prezidanto de KAEM:

יו"ר לשעבר של ארגון הגג של אגודות האספרנטו באסיה (KAEM), בו אסתי ייצגה את
 ישראל (ההודעה המלאה בהמשך)

... Kun s-ino Esti el Israelo mi kunlaboris

longe kiel KAEM-ano. Profundan kondolencon al ŝiaj familianoj.

Kun malĝojo...

ההודעה הפתיעה אותי... עבדתי עם אסתי תקופה ארוכה ב- KAEM. ניחומים מקרב לב
 לבני משפחתה. בצער...

Hori Jasuo

Fondinto de KAEM

הורי מיפן, מייסד KAEM (ההודעה המלאה בהמשך)

Karaj,

Mi estas s^okita de s^ia forpaso...

Kiam okazis la 6a Azia Kongreso en Mongolio, s^i estis KAEM-ano kaj
invitis la c^i-jaran AK-n en Israelon.

Dormu pace!

אני בהלם מפטירתה...

בכינוס האספרנטו ה-6 של אסיה במונגוליה [2010] אסתי יצגה את ישראל והזמינה את
הכינוס ה-7, שנערך השנה [2013] בישראל.

נוחי בשלום!

Esti en la UK en Jokohamo 2007

אסתי בכינוס האספרנטו ביוקוהאמה, יפן

Gabi Zeevi, estrarano de ELI 21.6.2013

גבי זאבי, חבר הנהלת האגודה לאספרנטו בישראל

Por tiuj, kiuj konis ŝin, kaj amis ŝin:

Kun profunda doloro mi sciigas, ke nia kara amikino, fervora esperantistino, aktiva ano de ELI, KAEM kaj MONA, forpasis hieraŭ post longa sufero. La entombigo estis hodiaŭ. Ŝi estis 50 jara, antaŭ nelonge ni festis ŝian naskiĝtagon en la klubo. Ŝi volis, sed jam ne povis partopreni la kunvenojn en Jerevano kaj Jerusalemo, tamen, ŝi zorgis pli diversaj detaloj en ili, kaj malgraŭ ŝia sanstato ŝi volis helpi telefone kaj letere, - antaŭ nur du monatoj. Ŝi estis fiera pri sia naskiĝlando kaj tradicio, samtempe ŝi radiis varmon, humuron, klopodis semi amikecon inter la diversaj homoj de ĉia origino. Estu ŝia memoro benata.

Gabi

Luiza

Fri, Jun 21, 2013 at 4:15 PM

To: esperanto-
israelo@googlegroups.com

Karaj geamikoj,

Kun granda bedaŭro mi eksciis, ke ni ne plu ĝuos la ĉeeston de nia kara, entuziasma, sprita, gaja, energi plena Esti... Mi proponas, ke iu sendu pere de tiu ĉi listo telefonnumeron, kie eblos kondolenci ŝiajn parencojn dum la "ŝiva"-semajno.

Amike, Luiza CAROL

יוני כיס-לב, יו"ר אגודת האספרנטו הצעירה
Joni Kis-lev, prezidanto de JELI,

"אסתי הצליחה לגעת בי, בנשמה, עמוק,
באופן שלא הצליח אף אדם אחר. בדרך
מאוד "של אסתי". ... שלום, אסתי.
המלכה האחת והיחידה..."

Esti tuŝis min profunde en la
animo, kiel neniŭ alia, en
maniero "de Esti" Adiaŭ Esti, la
unusola reĝino"

המכתב השלם של יוני נמצא בעמוד 37
La plena letero troviĝas en paĝo

אסתי וערן בכינוס האספרנטו העולמי בתל אביב, 2000
Esti kaj Eran en la UK en Tel Avivo, 2000

Boris Kolker

Fri, Jun 21, 2013 at 6:03 PM

<bkolker@gmail.com>

To: esperanto-israelo@googlegroups.com

Esti havis fratinton [Pnina] en Francio. Pri aliaj parencoj mi ne scias.
Profunde ŝokita kaj funebranta

Boris

Kondolencoj plusenditaj de Gabi, Junio 2013

Ueli Haenni:

...mi estas tre malgaja pro la informo pri la forpaso de Esti... Kondolenco mia al la familio ... Mi estas simpla Esperantisto en Svislando kiun dolorigas, ke ili perdis membron, perdis sian filinon k fratinnon, kiun mi konis iam [la 2-a MEK 2009] en Iznik, Turkio. ..

Ueli

Esti kun kongresanoj en la UK en Zagrebo, 2001 אסתי בכינוס האספרנטו העולמי בזגרב

Hans Adriaanse:

Esti estis bona amikino: ni renkontis plurfoje dum kongresoj. Post la Mez-Orienta kunveno en Amman ni kune kun Murat kaj ties istanbulanoj vojaĝ'is tra Jordanio. Ni dormis en beduena tendoj. Ni vizitis Eilat kaj Petra. Nia rekontig'o en Kipro ne plu povis realig'i. Mi gardos la memorojn pri s'ia kurag'o kaj amikeco.

Hans

Russ Williams:

Dankon pro la malĝoja informo... Mi bedaŭrinde nur konetis Esti (kaj esperis pli bone koni ŝin en estontaj renkontiĝoj), sed ŝi ja ŝajnis tre afabla! Kondolencojn al vi kaj ĉiuj ŝiaj proksimuloj.

Amike,

Russ

Renato Corsetti:

Pro foresto mi aliĝas malfrue al la bedaŭro pro la tro frua forpaso de Esti!

Renato

Esti kaj la KKS Nikola Raŝiĉ dum la UK en Tel-Avivo 2000

אסתי עם ניקולה מסרביה בכינוס האספרנטו העולמי בתל אביב 2000

Keyhan Sayadpour: (Irano)

La frua forpaso de
Esti ankaŭ
kortusxis min.
Dio benu sxin!
Keyhan

Diemante
(Litovio)

Mi tre bedaŭras ke
Esti foriris tiel
frue... ŝi restos en
niaj koroj kaj
memoro kiel
bonkora amikino.
Mi kondolencas ,
mi konis ŝin .
Restu en paco,
Esti!
Amike, Diemante

Esti kun JoMo, 2012 En la Israela Kongreso en Bejt Ŝean
אסתי עם הזמר האספרנטי-צרפתי Jomo בסופשבוע אספרנטו בבית שאן, מאי 2012

Can Zamur:

Kiam mi aŭdis mi ne kredis ke Esti jam ne estas, mi kondolencas al vi ,al
sxiaj familianoj ,al ELĪ kaj tiuj kiuj konas sxin ,mi deziras lumon en
tombejo al nia karega amikino !!!!

Amike, Can

Laŝa Ĉakhunaŝvili:
Trista!!

Didier Izacard (Germanio)

Mi estas sub ŝoko. Mi ne supozis, ke ŝia sanstato estis tiom grave malbona. Mi konas ŝin jam 21 jarojn. Dum miaj 2 unuaj vojaĝoj al Jafo en la 90-aj jaroj mi loĝis ĉe ŝia familio, kiun mi bone konas (gepatroj el Alĝerio, 3 fratinoj kaj la 2 fratoj!). Se vi povus transdoni miajn elkorajn kondolencojn al ili! Dankon. Mi skribos al ili baldaŭ. Bedaŭrinde mi ne povas ĉeesti hodiaŭ la entombigon, mi akompanos vin ĉiujn en miaj pensoj! Jes ŝi estis varma persono, ĉarma, ĉiam preta danci, ĉiam preta amikumi, bonkora. Kial ŝi??!!

Malĝoje, elkore salutas vin
Didier
(el Düsseldorf)

Esti kun Didier dum la UK en Tel-Avivo 2000

Rafael Mateos:

Terura novaĵo! Bonvolu transdoni miajn kondolencojn al familianoj kaj samideanoj. Mia koro ŝrumpas. Mi renkontiĝis kun ŝi ne tre ofte, sed mi kredas ni bone interkonatiĝis. Mi esperas ke alia vivo postmorta ekzistu kaj ke, tie, mi vidos ŝin denove.

Amike kaj plenploure,

Rafaelo Mateos

Mireille Grosjean: ...

Diru miajn kondolencojn al ĉiuj amikoj kaj parencoj de Esti. Mi tre ŝatis ŝin, havis bonegajn kontaktojn kun ŝi.

Mi estas tre trista eksciante pri ŝia forpaso.

Amike, Mirejo

Esti kun la familio de Eran, Jan kaj Amri en la Israela Kongreso en Cezareo 2011

Kondolencoj Plusenditaj de Eran

Jan Navratil (Ĉehio)

Karaj miaj.

Kun profunda malĝojo kaj doloro en la koro, mi esprimas sincerajn kondolencojn al la tuta familio, al ĉiuj geamikoj. Esti estis kiel mia fratino. Mi neniam forgesos ŝin.

Jan festante sian naskiĝtagon kun Esti en la Israela Kongreso en Cezareo

Tion Jan skribis al Esti okaze de ŝia 50-a naskiĝdato.

From: Jan Navratil [mailto:navratiljan1@volny.cz]

Sent: Sunday, Marĉ 03, 2013 6:51 PM

To: Saban Esti

Subject: Bondeziro

Kara Esti. Kara fratino. Havera tova meod.

Mi bondeziras okaze de via ronda naskiĝdato multe da felicxo, multe da sano, multe da kredo al plua vivo.

Ni konas jam 20 jarojn. Tiel longe daŭxras nia amikeco, nia gefrata amikeco. Mi sxatas vin kaj vi scias tion.

Fartu multe bone. KREDU al estonteco, memoru pasintecon, vivu nuntempon.

Baldaŭ ni renkontigxos, denove en Israelo. Mi alvenos jam 7-fojon. Mi revenas inter geamikoj. Mi gxojos.
Mi pensas al vi. Sanon ! Forton !
Via amiko Jan

אסתי עם ערן וחברים בקונגרס האספרנטו העולמי 1999
Esti kun Eran kaj geamikoj en la UK 1999

Edit (Hungario)

Kara Eran!

Gxi estas tre-tre trista informo! :-(-

Kio okazis?

Kondolencojn al vi, al la geamikaro, al via asocio!

Bonvolu transdoni miajn kondolencojn al sxia familio! :-(-

Tre malgxoje,
Edit

---

aŭ ne Esti

Aleks Kadar (Francio)

Kia sxoko, Eran,

kelkajn monatojn post forpaso de Josi Ŝemer, denove la israela movado perdas valoran personon, mallonge antaŭ la IJK en la lando.

Mi ne povas kredi je tiu informo.

Mi kondolencas al sxia familio, sxiaj amikoj kaj proksimuloj.

Sincere,

Aleks Kadar

Esti kun la LKK dum la fermo de la UK en Tel-Avivo, 2000

אסתי והוועדה המארגנת בטקס נעילת קונגרס האספרנטו העולמי בתל-אביב ב-2000

Friday, June 21, 2013 8:26 AM, Nina Pietuchowska:

Kara Eran
Dankon pro tiu cxi malgaja
informo.

Jes, mi konis sxin kaj fakte
hieraŭx mi pensis pri sxi:
kiel sxi fartas...ktp...
La israela movado perdis
tro rapide bedaŭxrinde unu
sian eble plej gajan anon...

Estu patruja tero malpeza
por sxi.
(tiel oni cxiam diras en
Pollando post iu morto)

Nina [Pollando]

Eran kun Esti en sia edziĝfestoj אסתי עם ערן בהתונתו

Firdaŭs (Taĝikio – Tajikistan)

Ankaŭ esperantistoj de Tagxikio sincere kondolencas.
Nekredeble. Sxia gaja etoso cxiam restos en nia memoro.

Amike,
Firdaŭs

Giri RAO (Barato - 171)

Kia malĝojiga novaĵo!

Bonvolu transdoni la kondolencojn de esperantistoj de Barato.

Ni ne plu ricevos retmesaĝojn kiuj finiĝas per

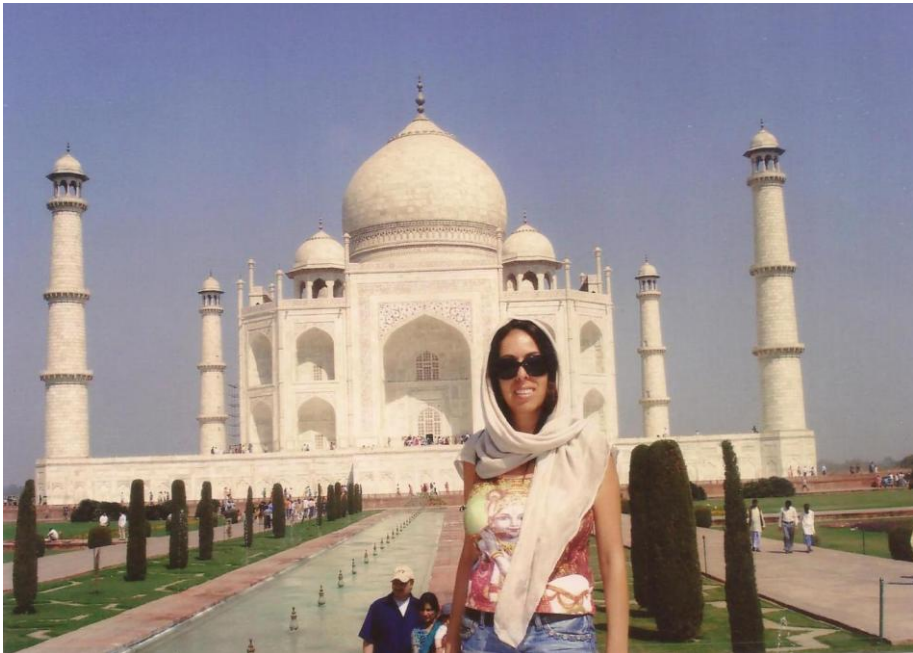
esti aŭ ne

:-(

(Ĝus mi revidis la prezentaĵon kiun ŝi faris dum la 5a AK en Bengaluro, kaj jen -- en unu lumbildo el la 8a KIES -- Esti en tradicia japana vestaĵo!)

Kunfunebre

Giri RAO, Hajderabado

Esti en Taj Mahal, Barato okaze de la 5-Azia Kongreso en Bangaluro 2007
אסתי בטאג' מאהל בקונגראס אסיה לאספרנטו בבנגלור, הודו 2007

Kara Eran,

Via novaĵo pri la forpaso de korkara Esti entristigas min. Ŝi mankos al mi dum mia vojaĝo al Israelo ĉijare. Mi esperis revidi ŝin. Mi aŭdis de Amri ke ŝi malbonfartis, sed mi ne sciis, kion ŝi vere havis.

Plorante,

Maria (Hispanio)

Eran, saluton,

Jes, estas ege trista novaĵo. Mi ekkonis Esti Seban kaj Josi Sxemer dum mia vojaĝo al Israelo nur antaŭ 2 jaroj. La lastan fojon mi skribis al ambaŭ fine de 2012 dum la rakedataĵoj, kaj tiam eksciis ke Josi ne plu vivas. Do nun nek Esti.

Dankon ke vi informas pri tiaj aferoj, ecx tiom tristaj.

[Viktor Vika, Rusio]

Esti kun Eran Universala Kongreso
אסתי עם ערן בכינוס אספרנטו בינלאומי

Mi profunde funebras la forpason de mia kara amikino Esti. Mi ĉiam esperis, ke ŝi estos kuracigota, bedaŭrinde...

Bonvolu transdoni al ŝia familio miajn kondolecojn.

Susanna Baghdasaryan

Eksa prezidanto de Armenia Esperantista Unuiĝo

Karaj samideanoj,

Mi estas tre ŝokita de malĝoja novaĵo, ke s-ino Esti forpasis. Ŝi ĉiam subtenis la agadon de KAEM.

Sasaki Teruhiro (eksa prezidanto de KAEM, Japanio)
2013-06-21

Mi ne havis sxancon renkonti sxin sed mi jam aŭxdis pri sxia agado. Kondolencon al sxia familio.

SABIYUMVA Jérémie
BP:170 RUMONGE
BURUNDI

Kun Mike Inglud (Svedio) de *Amplifiki* dum la UK en Tel-Avivo
עם הזמר השוודי מיק מלהקת פופ אספרנטית בכינוס האספרנטו בתל אביב בשנת 2000

Pro foresto mi iom malfrue aliĝas al la bedaŭroj pro la tro abrupta malapero de Esti.

Amike

Renato

~~~

renato corsetti [Italujo]

Fri, Jun 21, 2013 at 3:35 AM

To: komitato-de-uea@yahoogroups.com

Nekredeble, ke tiu vigla kaj agrabla homo forpasis.
Bonvolu transdoni al ŝia familio miajn kondolencojn.
Claŭde

Eran Vodevoz a écrit:

Karaj geamikoj,
kun granda malĝojo mi transdonas al vi la informon pri la forpaso de nia
kara Esti, kiu ne plu suferos, sed lasas nin ŝokitaj kaj senvortaj.

Eran :-(

LEE Jungkee

Fri, Jun 21, 2013 at 4:56 AM

<esperanto@saluton.net>

To: komitato-de-uea@yahoogroups.com

Via sciigo surprizis min...

Kun s-ino Esti el Israelo mi kunlaboris longe kiel KAEM-ano.

Profundan kondolencon al ŝiaj familianoj.

Kun malĝojo...

Jungkee

Koreio

Fri, Jun 21, 2013 at 4:31 AM

Ĉimedtseren Enkhee

<enĉjo@yahoo.com>

Reply-To: komitato-de-uea@yahoogroups.com

To: "komitato-de-uea@yahoogroups.com" <komitato-de-uea@yahoogroups.com>

Kun granda malĝojo ni ricevis tiun nekredeblan informon. Ni sincere kondolencas al ŝia familio kaj israelaj esperantistoj.

Enkhee (Mongolio)

Vicprezidanto de KAEM

Esti kun Nava Cinori dum la UK en Tel-Avivo 2000 עם נאוה צינורי בכינוס העולמי בת"א

Esti kun Amri en kangarua parko dum la Israela Kongreso en Bet Shean 2012
עם עמרי בגן-גורו בסופשבוע אספרנטו בבית שאן, 2012

Pliaj mesaĝoj alvenintaj ĉe Amri:

Rob Moerbeek

Mon, Jun 24, 2013 at 6:47 PM

<moerbeekr@gmail.com>

Reply-To: komitato-de-uea@yahogroups.com

To: komitato-de-uea@yahogroups.com

Karaj ELI-anoj,

Terura novajxo, ke tiel juna aktivulino perdis la vivon pro la sama malsano kiu forprenis ankaŭ mian edzinon. Mi kore kondolencas vin cxiujn.

Rob. (Nederlando)

[Maritza Gutierrez](#)

Mon, Jun 24, 2013 at 5:05 PM

<mGGLEZ@enet.cu>

To: azia-komisiono-de-uea-kaem@yahoogroups.com,
amriwandel@gmail.com, eli-listo <eli-listo@googlegroups.com>,
esperanto-israelo <esperanto-israelo@googlegroups.com>

Cc: kaem tutmonde <azia-komisiono-de-uea-kaem@yahoogroups.com>

Karaj,

Ankaŭ mi aliĝas al la kondolencaj mesaĝoj pro tiu ĉi perdo de tiom entuziasma kaj kara esperantistino. Bv. ransdoni mian personan senton kaj ankaŭ nome de miaj gekolegoj en Kubo al la familio de Esti, al la israela esperantistaro kaj ankaŭ al la azia movado, altestime,
Maritza

Tue, Jun 25, 2013 at 7:18 AM

[mukundaraj pathik wagle](#)

<mpathik@gmail.com>

To: Listo KAEM <azia-komisiono-de-uea-kaem@yahoogroups.com>

Cc: amriwandel@gmail.com, eli-listo <eli-listo@googlegroups.com>,
esperanto-israelo <esperanto-israelo@googlegroups.com>

Karaj,

Mi ege malgxois legi pri la frua forpaso de tre aktiva Esperantiso. Estas granda perdo por Esperanto movado. Mi esperas, ke Dio donos kuragxon al sia familio kaj animo restos en cielo.

Amike,
Mukunda Pathik (Nepalo)

Kun japanaj kongresaninoj dum la UK en Jokohamo, 2007
עם משתתפות יפניות בכינוס האספרנטו העולמי ביוקוהאמה, 2007

★ **HORI Jasuo (Japanio)**

Tue, Jun 25, 2013 at 9:12

<hori-zonto@water.sannet.ne.jp>

PM

To: azia-komisiono-de-uea-kaem@yahogroups.com,
amriwandel@gmail.com, eli-listo <eli-listo@googlegroups.com>,
esperanto-israelo <esperanto-israelo@googlegroups.com>

Cc: kaem tutmonde <azia-komisiono-de-uea-kaem@yahogroups.com>

Karaj,

Mi estas s[^]okita de s[^]ia forpaso. Dum la Azia Kongreso, s[^]i ne estis, do mi simple pensis, ke s[^]i estas malsana, sed ne grava. Kiam okazis la 6a Azia Kongreso en Mongolio, s[^]i estis KAEM-ano kaj invitis la c[^]i-jaran AK-n en Israelon. Dormu pace!

HORI Jasuo (s-ro)

371-0825 Japanio, Gunma, Maebasi, Ootone 2-13-3

Dum la Silvestra Balo de la IF – kun Hans Dieter Platz (HDP, meze) kaj Amri.
2011/2012. אסתי במסיבת הסילבסטר בכנס אספרנטו בגרמניה עם הנס דיטר מארגן הכנס ועמרי

IF / Platz <HDP@internacia-festivalo.de> Jun 23 2013

HDP@internacia-festivalo.de

Kara Amri,

kun granda ŝoko, doloro kaj konsterno mi legas vian ĵusan informon pri la forpaso de Esti. Ankoraŭ en februaro ni korespondis kaj ŝi sendis al mi rete la tri ĉarmajn rozojn:

Kara HDP, Dankon

Mi vere esperas denove partopreni
Ĉio dependas se mi fartos bone,
do, mi scios nur lastmomente kaj se Dio volos ni revidos ...

Nekredeble ke ŝi ne plu estos inter ni, inter la IF-anoj - kie ŝi tiel bonfartis en la pasintaj jaroj.

Mi petas vin meti rozon sur ŝian tombon. Mi kaj ĉiuj IF-anoj perdis amindan kaj ŝatatan amikinin!

Kun ploro kaj doloro,
via HDP

--

jarfine al IF 30-a IF en Nördlingen

Aliĝstato 43 personoj el 12 landoj

Retpoŝto HDP@internacia-festivalo.de

Interreto www.internacia-festivalo.de

Esti kun la fratinoj Ruti kaj Pnina ,la nevino Merav kaj Amri dum la IF 2011
אסתי עם האחיות רותי ופנינה, האחיינית מירב ועמרי בכנס אספרנטו בגרמניה 2011

Mikaelo (maldekstre), Esti kaj ŝiaj fratinoj kun geamikoj en la IF-novjara balo
 אסתי במסיבת הסילבסטר בכנס החורף בגרמניה 2011/12 עם זמר האספרנטו היהודי רוסי משה ברונשטיין

Moisej (Mikaelo) Bronŝtejn
 <mamuto@rambler.ru>

25/6/2013

Kara Amri,
 Hierau HDP informis min pri forpaso de Esti. Malgrau ke mi estis informita pri sxia malsano, la informo estas konsterniga por mi. Ja mi memoras Esti ekde 1992, kiam sxi, belega knabino, aktivis dum IJS en Hungario. Mi memoras sxian sindonan laboron dum UK en Tel-Avivo, la sincerajn kaj fervorajn prezentadojn dum IF-oj, fine niajn pasintjarajn renkontigxojn en Tel Avivo kaj Bet Ŝean... Cxiuj cxi rememoroj enhavas tiom da varmo, ke estas vere dolora por mi la konscio, ke mi ne plu vidos nek sxin.
alparolos
 Mi petas vin diri ankau miajn kondolencajn vortojn al la parencoj de Esti. Mi memoros sxin cxiam, dum mia vivo.
 Kore, Mikaelo

Tue, Jun 25, 2013 at 6:16 PM

犬丸 文雄

<inumaru-f@nifty.com>

To: amriwandel@gmail.com, eli-listo <eli-listo@googlegroups.com>

Cc: internacia <int@jei.or.jp>

[Reply](#) | [Reply to all](#) | [Forward](#) | [Print](#) | [Delete](#) | [Show original](#)

Estimataj,

Mi kondolencas al vi, al ŝiaj familianoj kaj ELI pro la frua forpaso de la fervora sindonema esperantistino.

Perdiĝis por ĉiam okazo renkontiĝi kun ŝi en esperantujo.

Kun malĝojo,

INUMARU Fumio

nova ano de KAEM el Japanio

Esti mezuras kiminin dum la UK en Jokohamo 2007

בקימונו בכינוס האספרנטו העולמי ביפן ב- 2007

Maria Lourdes Martinez

Fri, Jun 21, 2013 at
9:49 PM

<maria_lourdes_martinez@yahoo.com>

Kara Amri,

Kio okazis? Hodiaŭ matene mi legis la tristan novaĝon, ke Esti forpasis.

Pasintjare vi diris al mi, ke ŝi malbonfartis kaj ne venis pro tio al IJK kaj aliaj aranĝoj. Mi poste kontaktis ŝin rete, sed ŝi krom diri, ke malsanas ne diris ion ajn al mi. Do, mi ne vere sciis kiel serioze malsana ŝi estis.

Mi nun vere tristas kaj jam sentas ŝian mankon, sed certe ne nur mi. :(Mi esperis revidi ŝin en tiu-ĉi somero.

Tristajn salutojn

Maria

Fri, Jun 28, 2013 at 4:30 PM

Muhammad Zubair

<zurnab_pk@yahoo.co.in>

Estas tute malgaja novaĵo de forpaso de s-nino Esti.
Kondolencojn !

Muhammad Zubair,
Pakistano

Kun amikino kaj Simo Milojevich dum la UK en Zagrebo 2001, בכינוס האספרנטו בזגרבו

From: Xosé Conde <xoconde@yahoo.es>

Sent: Sunday, June 23, 2013 11:26 AM

Subject: Re: [pri IJK] Trista informo - Esti aux ne...
Geamikoj,

Oni volus ke la vivo haltu en iu tempo kiam cxio sxajnas bela kaj cxiuj felicxaj.

Sed cxiam la vivo sxangxigxas lasante nin orfoj.

En nia emocia persona mapo aperis unu truo pli.

Ripozu pace.

Xosé Conde

Sxi estis gravulo de nia movado

Mon, Jun 24, 2013 at 2:59 PM

ŝanyuk@yahoo.com

<ŝanyuk@yahoo.com>

Kara samideano amri wandel

Mi, mia edzino kaj gefiloj elkore kondelencas al la esperanta komunumo de izraelo je la forpaso de gravulo Esti Seban. fakte gxi estas granda perdo por ni cxiuj. ni preĝas ke dio cedu sxin altajn rangojn en paradizo pro sxia senlaca laboro por la homaro.

mi estas vic.prezidanto de pakistana esperanto asocio por kaŝmir regiono kaj volontule instruas esperanton cxe nepala esperanto asocio en katkmanduo.

Samideane via, mian salam ŝany

ŝagufta salam, ambreen islam, hamza salam

Re: kondolencoj por Esti

Sun, Jun 23, 2013 at 2:04 PM

Le Thien Thu

<lethienthu.esper@gmail.com>

To: Amri Wandel amriwandel@gmail.com

Estimataj karaj israelaj esperantistoj,

Kun malĝojo mi legis vian sciigon pri la informo, ke s-ino Esti-ekskaemanino jam forpasis. Bonvolu transdoni al ŝiaj familianoj kaj ELI mian prfundan kondolencan.

Adiaŭ Esti, Funebre!

Le Thi Thien Thu-kaemanino el Vjetnamio

Gila Wandel

Kara Emmi,

Mi ege bedaŭras anonci pri la forpaso de nia amata Esti. Sxi ne plu suferas. Mi jxus revenis de la funebra ceremonio. Ni ĉiuj ploris pri tiu speciala juna virino.

Salutojn,
Gila

Emma Breuninger

Mia kara Gila,

Dankon pro via informo. Mi ne povas kredi ke bedaŭrinda Esti mortis jam. Nur du monatoj post nia renkontigxo en Jerusalemo kie ni gxuste parolis pri sxia malsano, cxu ne? Sed jam tiam mi timis ke mi ne sukcesis revidi sxin. Sxi nun estas kune kun Josi ie en la universo kaj de tie ili observas nin kaj amuzigxas pri ni. Tiel mi sxatus imagi!

Sxi estis vere multe tro juna por jam morti. Toda raba denove por informi min. Kore brakumas vin kaj Amri Emmi

Sun, Jun 30, 2013 at
10:27 PM

<amriwandel@gmail.com>

To: eli-listo <eli-listo@googlegroups.com>

Cc: komitato-de-uea <komitato-de-uea@yahoogroups.com>, landa-
agado <landa-agado@yahoogroups.com>

Karaj geamikoj,

Post la ŝoka sciigo pri la forpaso de Esti alvenis multaj kondolencaj
mesaĝoj de geamikoj kaj konatuloj en la tuta mondo, kiujn ni kolektis
aldonate kelkajn fotojn en memor-retejo 30 paĝa:

<http://www.esperanto.org.il/dosieroj/saban.pdf>

Estonte alvenantajn kondolencojn ni aldonos de tempo al tempo.

Dankon por ĉies kontribuoj.

La 3-an de septembro okazos en la klubo Josi Ŝemer speciala
memorvespero por Esti kun la familio.

Amri Wandel

Prezidanto de ELI

חברים יקרים

,
אחרי שהתפרסמה

הידיעה הכואבת על פטירתה של אסתי

הוצפנו במכתבי תנחומים מכל העולם

:המרוכזים בדף הזיכרון יחד עם תמונות שלה

<http://www.esperanto.org.il/dosieroj/saban.pdf>

מעת לעת נצרף הודעות נוספות שיגיעו, כך שאם טרם כתבתם, עדין לא מאוחר
במפגש המועדון הראשון אחרי פגרת הקיץ והקונגרסים (3.9.2013) נערוך ערב

לזכרה יחד עם המשפחה

עמרי וגדל

יו"ר האגודה לאספרנטו בישראל

עם עמרי והשחקנית הקרואטית וידה Kun Vida Jerman kaj Amri dum la UK en Zagrebo 2001

Mon, Jul 1, 2013 at 11:49 AM

Pnina sebban

בוקר טוב עמרי, מה שלומך?
האם תוכל בבקשה לרשום לי את המייל של Didier izacard בכדי לענות לו על המברק
ששלח ולכל האספרנטיסטים יש להודות על הדברים החמים שרשמו.
תודה מראש ויום טוב
פנינה

Skribas Jael Ŝelaĥ:

בקשר לאסתי,

לאונרדו מאיטליה שלח לי את המייל הזה

Kara Yael, ni partoprenas en la doloro de la familio.

kondolencojn al via Klubo

Nia karisima Esti restos en nia Koro..

Korajn salutojn,

Leonardo.

ביקשתי מלאונרדו לשאול את ולנטינה מריגה אם היא יודעת - בקשר לאסתי - לאונרדו
שאול ולנטינה ענתה לו

Kara Leonardo saluton !

Malfacile kredi ke ESTI pli ne estos !!!! Kancero venkis ..... sed restis
por ĉiam en nia koro multaj belaj rememoroj dum nia renkontiĝoj gajaj
momentoj , amikaj babiladoj, kafpaŭzoj, ...Lasta foje ni parolis la 30an
de majo dum 45 min. Esti ploris pro granda doloro, sed ankaŭ iom ridis .
Ŝi estis ankoraŭ juna virino.....Hodiaŭ mi iros en preĝejo por starigi
kandelon en memoro de ESTI SABAN

Sincere, Valentina

יום טוב
יעל

עם אורסולה מברזיל בכינוס בת"א 2000, Kun Ursula Grattapaglia dum la UK en Tel-Avivo, 2000

Sen Esti ekde nun

Mon, Jul 1, 2013 at
5:20 PM

Elisabeth Schwarzer

<elisabethschwarzer@web.de>

Karaj samideanoj,

Per transsendoj ankau mi eksciis pri la morto de Esti Saban.

Al vi, aliaj samideanoj k geamikoj E-aj de Esti mi deziras esprimi mian profundan funebbron.

Esti-n mi konas de jaroj k chiam ghojis revidi shin chu en Israelo chu en grandaj internaciaj renkontighoj E-aj . Maltrafis mi shian kuraghan E-an vintran viziton al Germanio .Iom ni korespondis kaj mi konsciis pri malsano, sed ne pri la seriozeco.

Kion mi multe shatas/is pri Esti - la vastan gamon de homaj perceptoj, sentoj k kondutoj. Miaimprese kaj shi volonte kunagis socironde sed ankau sendepende pensis k entreprenis.

Jes, tre laudinde mi memoras shian chefpodiam elpashon dum la Azia E-a Kongreso en Bengaluru (Barato). Esti elbushigis la plej memevidentan, nome ke Israelo estas en Azio (ghis al tiu tago KAEM malagnoskis tion) k ke la israelaj E-istoj deziras kunlabori en la kontinento. Sen ghenigho (kiu al kiu cetere) shi diris tion antau plejparte dignaaghaj viroj.

Esti vere mankas/os. Treege mi bedauros ke shi ne povos kun ni esperi atinge altan aghon k chiam pli bone koni la mondon k homojn. Shia animo ripozu en pacio!

Bv. transdoni mian kondolencon ankau al shia frato k aliaj familianoj.

Triste vin salutas el Berlino

Elshva

Elisabeth Schwarzer

☆ **Latifou Gbadamassi**

Mon, Jul 1, 2013 at 7:48

<latifougbadamassi@yahoo.fr>

PM

To: komitato-de-uea@yahoogroups.com

Kondolencojn al la familio de Esti kun kiu mi konatigxis en la 57-a IJK en Strasburgo en 2001.

Latifou

☆

Tue, Jul 2, 2013 at 5:26 PM

Esther Schor

<eschor@princeton.edu>

Saluton, Amri!

I heard the very sad news about Esti; I had no idea she was suffering (as Gabi said) and was so shocked to hear the news. Horrible and sad. Two major loses for ELI-- Josi, Esti.

Esti un Josi kaj Enrica dum UK עם יוסי שמר ואנריקה בכינוס האספרנטו העולמי

6/9/2013

Kara Amri,

Mi skribas al vi ĉar la kondolencaj vortoj kiujn mi skribis en Rejkjaviko post kiam vi anoncis al mi la forpason de Esti ankoraŭ ne videblas ĉe <http://www.esperanto.org.il/dosieroj/saban.pdf> : ĉu vi scias kial ? Mi transdonis al vi paperfolion enhavantan miajn kondolencajn vortojn ĉar mi tiam ne trovis vian retadreson.

Miaj vortoj menciis konferencon kiun Esti kaj mi ĉeestis en Parizo. Jen ĝia retejo :

http://www.akadem.org/sommaire/themes/histoire/shoah/genocides-aux-xxe-siecle/la-transmission-d-un-genocide-06-06-2007-6962_100.php

Bonvolu trovi kunmetite foton de Esti kaj mi faritan en 2008 dum la UK en Roterdamo.

Mi deziras al vi feliĉan novan jaron 5774 !

Elkorajn salutojn el Parizo,

Francis Soghomonian

<https://www.youtube.com/user/fsoghomonian/videos>

Amri Wandel <amri@mail.huji.ac.il> 9/7/13

Kara,

Mi ankoraŭ ne havis tempon ĝisdatigi la memopaĝon por Esti. Prefere sendu vian kontribuon rete - mi ne certas ĉu mi retrovos la folion kiun vi skribis mane en la UK.

Amike, Amri

(landa agado) Re: Memoraĝo por Esti Saban

nazisolat

Sat, Jul 13, 2013 at 10:41 PM

To: landa-agado@yahogroups.com

Estimata Amri Wandel!
Kun profunda doloro mi skribas kaj ankoraŭ ne povas kredi tiun novajxon pri Esti, kiu estis mia plej malnova amikino Esperantista :(Mi el Irano kaj Esti el Israelo cxiam estis/as bona ekzemplo de amikeco en Esperanta mondo, senrigarde politikajn barilojn:) Ni ambau cxiam fiere klopodis starigi kaj plifortigi tiun rilaton inter se mem.

Mi rememoras faman frazon de nia fama poeto, Ahmad Sxamlu;" Naskigxo estas hazardo sed morto estas realo kaj certe okazos. Estas grave ke oni kion faras dum tiu du punkoj" Lau mi Esti faris la plej bonajn kiujn sxi povas fari; tra sxia senlima amo, vivo, aktiveco, helpemo, bona koro, vera deziro por paco,...

Sxi cxiam estas viva en mia koro kaj penso.B.v. adresu mian kondolencon al sxiaj familianoj.

Nazi Solat

Esti preparas
falafelon dum la IF
en 2011/12
מכינה כדורי פלפל
בכינוס החורף בגרמניה

(landa agado) Re: Memorpago por Esti Saban

Sun, Jul 14, 2013 at 4:20 PM

Luis Cordova

<luisesperanto@yahoo.com>

To: landa-agado <landa-agado@yahoogroups.com>

Kondolecojn por shia familio kaj por Esperantujo.

Elkore,

Luis Cordova

Urbo de Meksiko, dimanĉo, 14-an de julio 2013, 8:20 matene.

---

kondolenco

5/10/13

Tereza Kapista <tereza.kapista@ptt.rs>

Amri,

Ne sciante al kiu sendi kondolencon mi elektis vin kiel la plejan reprezentanton el via lando: Kun ploro kaj peza koro mi legis la nekredeblan fakton en la rubriko FORPASOJ de *Esperanto*, ke mortis mia kara amikino Esti Saban. Tiel juna kaj tiel plena de bono, mi ne povis kredi ke tio ne estas eraro. En Turkio mi logxis kune en cxambro, multon interparolis, anyaux 2 jaroj ni renkontigxis en Italio mi jam tiam vidis iun sxangxon cxe sxi sed ne povis antauxsenti ke tiu estos kun fatala fino. Mi memoras la tagon en Turkio kiam sxi klarigis al mi ke sxi morgaux havas feston kaj en tiu tago ne povas esti ecx panero en la cxambro kaj ni purigis la vere puran cxambron, mi portis mian panon al kuirejo kaj sxi kontente akceptis mian sintenon al sxia festo. Matene mi kisis sxin kaj ne sciante la

kutimojn mi simple diris" felicxan feston" Sxiaj okuloj brilis. Kun tiuj brilaj okuloj sxi restos en mia memoro. Se vi povus aldonu la kondolencon al familianoj sxiaj, kies adresojn mi ne konas. Mi nur scias ke sxi diris ke la infanoj de la fratino estas ankaux la sxiaj kaj mi memoras kiam kun granda amo parolis pri ili. Ripozu en paco!

Esti apud la antikva sinagogo en Bar'am, kun la ekskurso de la Israela Kongreso en 2008 ליד בית הכנסת העתיק בברעם עם טיול סופ"ש אספרנטו

El Facebook, Julio 2014

[Amri Wandel](#)

July 2

Post longa laboro pretas la memorlibro de
Esti:<http://www.esperanto.org.il/dosieroj/saban.pdf>
estos ankau papera libro

3 Shares [Like](#) [Like](#) · [Stop Notifications](#) · [Promote](#) · [Share](#)

- [Leonardo Gualdini](#), [Simone Fischer-Sorg](#), [Kai Pöhlmann](#) and [14 others](#) like this.

• [Silvia Pilger](#) Mi ne sciis pri sxia forpaso. Kun kordoloro mi legas la belan memprlibron.

July 2 at 4:11pm · [Unlike](#) · [1](#)

• [Amri Wandel](#) ankoraŭ eblas aldoni memorvortojn, ghis la semajnfino, ĉar nur dimanĉe la libro iros al la presejo

July 2 at 4:42pm · [Like](#)

• [Nicole Else](#) Ĉu iu provlegos ĝin? Mi nur tre rapide rigardis ĝin, sed jam vidis sufiĉe multajn tajperarojn

July 2 at 4:52pm · [Like](#)

• [Amri Wandel](#) S-anoj legas ĝin rete kaj ghis sabato eblas sendi korektojn, ĉio estas bonvena. Vi povas sendi al mi rete. La fina redaktado estis iom preme farita pro la bezono fini por la jara memorkunveno.

July 2 at 5:08pm · [Like](#)

• [Didier Izacard](#) Shi restas en mia kora memoro!!

July 2 at 8:56pm · [Like](#)

• [Kostas Kiriakos](#) Estu shi memorinda kaj shia E-agado neforgesebla. Esti, ripozu en paco!

July 2 at 9:53pm · [Like](#) · [1](#)

• [Amri Wandel](#) Dankon karaj

Yesterday at 12:40am · [Like](#) · [1](#)

• [Neil Blonstein](#) Mi telefon-vokis Esti komence kaj fine de mia monato en Israelo, en aprilo 2013, plurajn minutojn. Lau' mi, sxi ne facile povis akcepti la mortemon, volante resti pozitiva, kaj estis malfacila por mi kompreni kial sxi ne cxeestis la Tut-azian programon...gxis mi fakte komprenis ke sxi mortis mallonge poste. Dum mia lasta voko (de Flug-haveno Ben Gurion) sxi volis au'di pri la kongreso....ne paroli pri la malsano.[See Translation](#)

Yesterday at 5:24am · [Edited](#) · [Unlike](#) · [1](#)

• [Elmer Escoto Romero](#) · [9 mutual friends](#)

אספרנטו!

Yesterday at 8:07am · [Like](#)

• [Simone Fischer-Sorg](#) Tre malgaja mesagxo. Mi nur nun eksciis pri sxia morto. Ni longe ne renkontigxis, sed foje havis kontakton per email. Metu sxtoneton de mi sur sxian tombon!

18 hours ago · [Unlike](#) · [2](#)

• [Leonardo Gualdini](#) Sxi restos cxiam en mia memoro

3 hours ago · [Like](#)

[Neil Blonstein](#) shared your [photo](#).

July 2 at 5:07pm ·

Tre aktiva israela esperantistino, Esti Saban, havas memor-libron, post frua apartigxo de ni.

[Amri Wandel](#)

Post longa laboro pretas la memorlibro de Esti: <http://www.esperanto.org.il/dosieroj/saban.pdf> estos ankau papera libro

[LikeLike](#) · · [Share](#)

- [Rogener Pavinski](#), [Kotha Naga Siva Kumar](#), [Jean-Marc Leclercq](#) and [20 others](#) like this.

Miko Sloper kia ŝoko aŭdi ke Esti forpasis! ŝi estis tro juna kaj vigla por iu kredi ke ŝi mortis.... mi renkontis ŝin kelkfoje dum kongresoj kaj ĉiam trovis ŝin ĉarma kaj homamanta. mi ja sentas ŝian mankon....

mi sendas kondolencon al ŝiaj familianoj kaj amikoj....

July 2 at 6:11pm · [Like](#) · [1](#)

• **Anita Esperanto** Kial sxi estas juna ? Kion okazis ?

July 2 at 6:46pm · [Like](#)

• **Anita Esperanto** Sxi estas grava perdo en la movado...

July 2 at 6:47pm · [Like](#)

• **Rogener Pavinski** ŝi estis kun ni dum la IJK 2002!

July 2 at 7:19pm · [Like](#) · [1](#)

• **Amri Wandel** antau unu jaro shi forpasis pro kancero, tro juna...

July 2 at 8:03pm · [Like](#) · [1](#)

• **Jean-Marc Leclercq** Tre malgaja estis la novajho de shia forpaso, sed restas tiom agrablaj memorajhoj de shi.

July 2 at 9:54pm · [Unlike](#) · [3](#)

• **Jan Pospíšil Poutník** Esti aŭ ne Esti = Být či ne Být 1963-2013

16 hours ago · [Like](#)

Julio 2014

La redaktado de tiu-ĉi libro estis rava re-konatiĝo kun nia amata kaj mirinda Esti: per la spuroj kiujn ŝi lasis en la koroj de ĉiuj personoj kiuj konis ŝin; tra ŝia granda amo al homoj kaj al la vivo; per vortoj alvenintaj de la familio kaj de la Esperanto-geamikoj en la tuta mondo. Per retrovitaj fotoj de ŝia aktiva Esperant-vivo. La libro komenciĝis spontanee antaŭ unu jaro kiel modesta retpaĝo kun la kondolencaj mesaĝoj de eksterlando. Dum la redaktado aldoniĝis diversaj materialoj pro kiuj mi elkore dankas al la kontribuantoj, kiel al la provlegantoj Gabi kaj Jehošua. La rezulto

espereble estas taŭga memoraĵo por nia Esti, kies animo kaj familio restas inter niaj vicoj.

Amri

יולי 2014

ביקור אחרון של אסתי במועדון Esperanto-Klubo

עריכת הספר הזה היתה לי הכרות מחודשת עם אסתי האהובה והנפלאה שלנו: באמצעות העקבות שהשאירה בלבבות כל האנשים שהכירוה. דרך אהבתה הגדולה לאנשים ולחיים. באמצעות מילים שהגיעו מהמשפחה ומהחברים האספרנטיים בכל העולם.

באמצעות צילומים מחיי האספרנטו הפעילים שלה. הספר החל באופן ספונטני לפני שנה כדף זיכרון צנוע באינטרנט, של הודעות הניחומים שהגיעו מכל העולם. בעריכה נוספו חומרים שונים עבורם אני מודה מקרב לב, וכן למגיהים גבי ויהושע. אני מקווה שהתוצאה תהיה מזכרת ראויה לאסתי שלנו, שנשמתה ומשפחתה נשארים איתנו.

עמרי

